

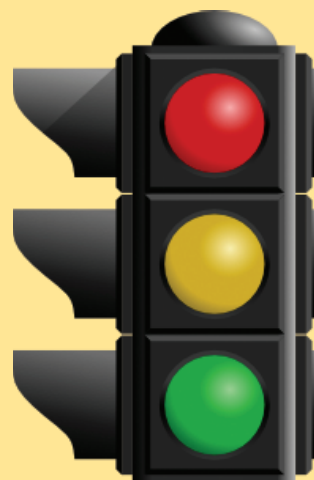
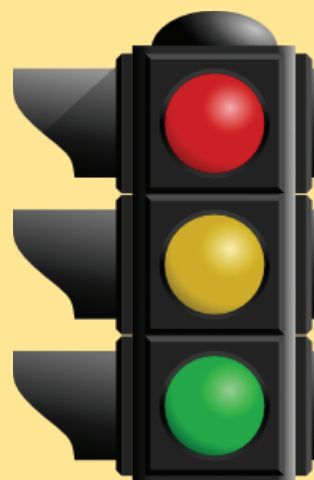
LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

LIETUVOS MOKINIŲ INFORMAVIMO
IR TECHNINĖS KŪRYBOS CENTRAS

SAUGUS ELGESYS

METODINĖS REKOMENDACIJOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO
AUKLĖTOJAMS IR PRIEŠMOKYKLINIO
UGDYMO PEDAGOGAMS

VILNIUS
2008

Parengė:

Laimutė Jankauskienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė

Zina Miciūnienė, Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“ direktorė

Aldona Maslauskienė, Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“ vyresnioji auklėtoja

Loreta Juškevičienė, Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“ direktorės pavaduotoja ugdymui

Daiva Žilinskė, Lietuvos policijos eismo priežiūros tarnybos Veiklos organizavimo skyriaus vyriausioji specialistė

Rasa Šerpytienė, Kauno Algio Žikevičiaus saugaus vaiko mokyklos direktorė

Saulė Markevičiūtė, Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centro Metodikos skyriaus metodininkė

Antanas Strikauskas, Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centro Saugaus eismo skyriaus metodininkas

Už pagalbą rengiant rekomendacijas dėkojame Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto doc. dr. Vitalijai Gražienei

ISBN 978-9955-652-62-7

Turinys

Įvadas.....	4
1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų saugaus elgesio ir savisaugos įgūdžių ugdymas.....	5
Esminiai didaktiniai principai.....	5
Ugdymo būdai.....	8
2. Vaikų saugaus elgesio kelyje įgūdžių ugdymas.....	10
Vaikų saugaus elgesio kelyje ugdymo turinys.....	10
Rekomenduojama vaikų veikla.....	10
Pokalbiai.....	12
Žaidimai.....	12
Mįslės.....	18
Vaidybiniai žaidimai ir projektai.....	20
Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl vaikų saugaus elgesio kelyje.....	38
3. Vaikų saugumo buityje įgūdžių ugdymas.....	40
Vaikų saugumo buityje ugdymo turinys.....	40
Siūloma veikla.....	40
Pokalbiai.....	42
Tautosakos ir grožinės literatūros kūriniai.....	42
Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl vaikų saugaus elgesio buityje.....	45
4. Gaisrai ir vaikų saugaus elgesio įgūdžių ugdymas.....	48
Vaikų saugumo ugdymo turinys.....	48
Veikla.....	48
Pokalbiai.....	49
Žaidimai.....	49
Tautosakos, grožinės literatūros kūriniai, pažintiniai tekstai.....	49
Rekomenduojamos pažintinių tekstų ištraukos.....	53
Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl saugios vaikų elgsenos gaisro metu.....	54
5. Baigiamosios pastabos.....	56
6. Šaltiniai.....	57
Priedai.....	60
Žodynėlis.....	60
Natos.....	62
Kelio ženklai.....	68
Saugos ženklai.....	70

ĮVADAS

4

Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas vykdomas pagal ugdymo programas, parengtas pagal LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627 patvirtintą *Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašą*. Programose, be kitų ugdymo uždavinių, yra keliami saugaus vaikų elgesio ir savisaugos įgūdžių ugdymo uždaviniai. Formuluodami juos, ikimokyklinio ugdymo pedagogai naudojami ir kitomis, anksčiau parengtomis, ugdymo programomis, pavyzdžiui: *Aukime sveiki ir stiprūs*. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa (2000); *Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa* (1997), *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa* (2003). Šiais šaltiniais remiasi ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, siekdami realizuoti *Bendrojo priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programą* (2003) ir joje išskirtą sveikatos saugojimo kompetenciją – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti. Ugdant šią kompetenciją ugdomas vaiko gebėjimas savarankiškai ar padedant suaugusiajam saugiai elgtis buityje, žaidžiant ar judant namie, vaikų grupėje, lauke, kelyje ar nežinomoje vietoje. *Priešmokyklinio ugdymo standarte* (2003), nusakančiame, kokias žinias, gebėjimus ir vertybines nuostatas turi įgyti vaikas prieš eidamas į pradinę mokyklą, teigiama, kad vaikas turi mokėti saugiai elgtis namie ar vaikų grupėje, gebėti paaiškinti, kodėl suaugusieji draudžia pačiam junginėti elektros ir dujinius prietaisus, imti degtukus, aštrius daiktus, vaistus, skalbimo priemones ir kt., žinoti, kokia nelaimė gali atsitikti pažeidus draudimą, žinoti, kaip saugiai elgtis kelyje ir t. t.

Metodinėse rekomendacijose *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas* (2004) pedagogams siūlomos konkrečios sveikatos kompetencijos ugdymo formos: kartu su vaikais analizuoti probleminius klausimus, vykdyti saugaus eismo dienas, įvairias akcijas ir kt.

Vis dėlto būtina dar daugiau dėmesio skirti saugaus vaikų elgesio praktinių žinių ir įgūdžių formavimui, nuostatų nuolat stebėti ir vertinti besikeičiančią aplinką, suvokti kylančius pavojus, jų priežastis ir pasekmes, pagarbos gyvybei ir sveikatai, pagarbos kitam asmeniui, atsakomybės, iniciatyvumo formavimui.

Šios metodinės rekomendacijos leis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams geriau suvokti vaiko saugumo ugdymo turinio sampratą, prioritetus, siekius, veiksmus ir atnaujinti naudojamus ugdymo būdus. Patarimuose akcentuojamas vaikų saugaus elgesio kelyje, buitinės ir priešgaisrinės saugos įgūdžių tobulinimas.

Pedagogai gali modeliuoti ir tobulinti šias metodines rekomendacijas, kūrybiškai, kryptingai bei nuosekliai ugdydami saugaus vaikų elgesio įgūdžius ir nuostatas. Saugaus elgesio įgūdžiai, įgyti vaikystėje, formuoja vaiko nuostatą būti atsakingam ne tik už savo, bet ir už kitų saugumą ateityje.

IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SAUGAUS ELGESIO IR SAVISAUGOS ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

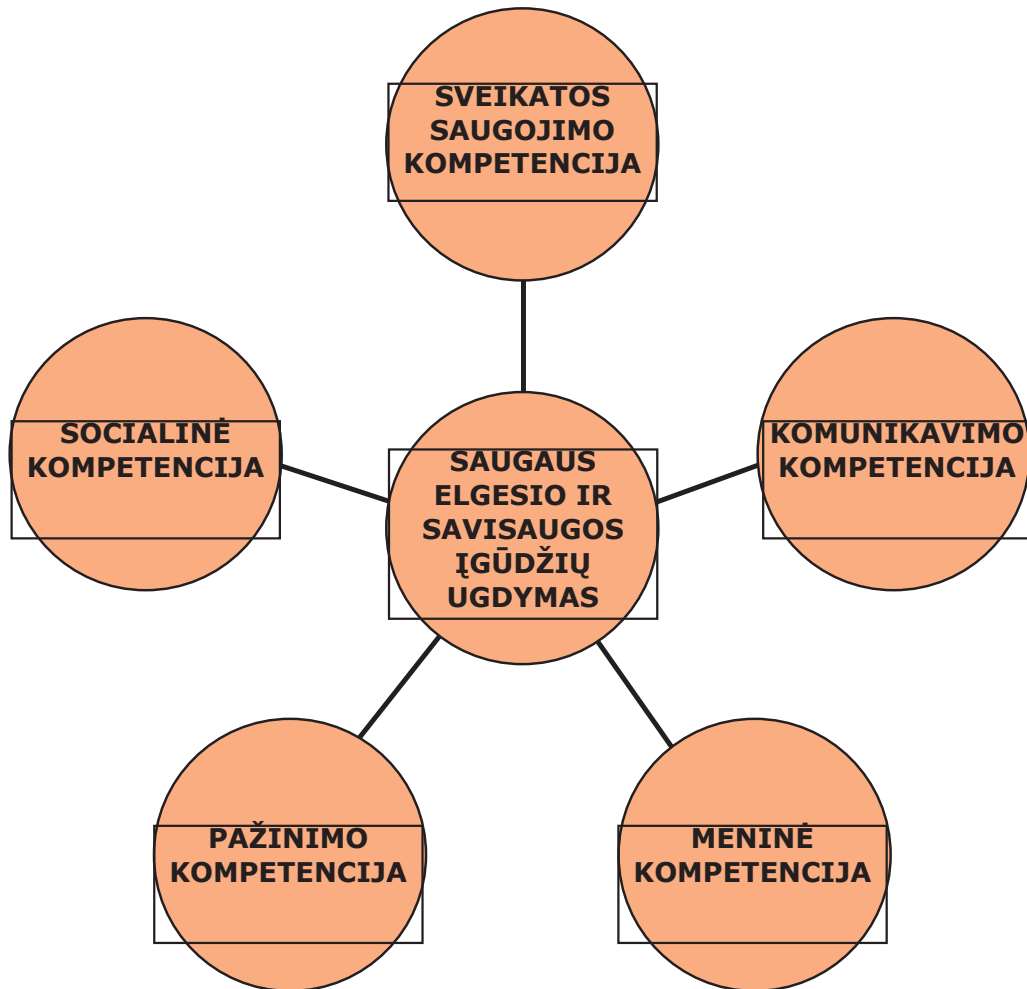
Esminiai didaktiniai principai

Saugaus vaiko elgesio ir savisaugos įgūdžių ugdymas yra sistemingas ir nuoseklus procesas, sužadinantys vaiko norą sužinoti daugiau, įgyti patirties, įsisąmoninti ir suvokti atsakomybę už savo ir kitų saugumą ir laikytis saugaus elgesio principų kasdieninėje aplinkoje, gebėti orientuotis sudėtingose situacijose. Saugaus elgesio ir savisaugos įgūdžių ugdymo metodika pagrįsta bendrais didaktiniais principais.

Žinios, gebėjimai ir vertybinės nuostatos ugdomos, siekiant jų **pusiausvyros**; pirmenybė žinioms nėra teikiama. Vaikai supažindinami su pagrindinėmis saugaus elgesio taisyklėmis ir būdais, skatinami ir pratinami laikytis saugaus elgesio taisyklių, ugdomas gebėjimas numatyti ir atpažinti pavojingas situacijas (kelyje, namuose, darželyje, kieme ir kitur), pastebėti, vertinti pavojaus šaltinius, ugdyti atsakomybę už savo saugumą, pagarbą gyvybei. Svarbu prie **tų pačių klausimų grįžti ir vėliau**, vyresniajame amžiuje. Antai trimečio turimos žinios (pavyzdžiui, apie saugumą buitėje) plečiamos ir vėliau, tas pats pasakytina ir apie įgūdžius ir vertybines nuostatas. Nėra tokių baigtinių žinių, kurias įgytų tik trimetis, nėra tokių baigtinių įgūdžių ir vertybinių nuostatų, kurias įgytų tik keturmetis.

Nors saugaus elgesio ir savisaugos ugdymas yra viena iš sveikatos saugojimo kompetencijos dalių, jis siejasi su visomis ugdomomis ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko kompetencijomis, taigi, yra **integralaus pobūdžio**.

1 pav. Saugaus elgesio ir savisaugos įgūdžių ugdymo integralumas

Vaikų poreikiai ir patirtis įvairiais amžiaus tarpsniais nėra vienodi, todėl svarbu *atsižvelgti į amžiaus tarpsnių ypatumus. Trejų* metų vaikų amžius apibūdinamas kaip pereinamasis. Įgyjamas gebėjimas išreikšti save žodžiais ir realizuoti sumanymais. Jie pradeda pasitikėti, supranta, kad suaugusieji jais tinkamai pasirūpins. Jie kupini minčių ir sumanymų, naudojami visais pojūčiais, kad suprastų pasaulį aplink save. Trimetis pradeda suvokti, kad yra gera ir malonu būti saugiam, sužino, kad savo saugumu turi rūpintis pats. Auklėtojas turi pasirūpinti, kad ugdymosi aplinka ne tik padėtų atsakyti į rūpimus klausimus, bet ir skatintų vaikus ieškoti teisingų atsakymų.

Ketverių metų vaikams būdinga draugiškumo ir savarankiškumo dėmė, patinka viską daryti patiems, jie imituoja suaugusiųjų elgesį, yra ekspresyvūs, savo poziciją išreiškia vienodai gerai ir žodžiais, ir veiksmais. Keturmečiams pasaulis yra labai įdomus ir jie dažnai pasitelkia vaizduotę norėdami jį suprasti. Jie yra labai aktyvūs išreiškdami jau turimą patirtį, todėl ugdymosi aplinka turi skatinti ne tik raišką, bet ir loginį mąstymą, kuris padėtų nusiteikti pačiam rūpintis savo ir kitų saugumu.

Penkiamečiams – septynmečiams aplinkinis pasaulis labai įdomus, jie mėgsta tyrinėti ir spręsti problemas remdamiesi tuo, ką jau žino. Jie gerai įsidėmi saugaus elgesio taisykles ir savarankiškai ar padedami suaugusiojo geba saugiai elgtis. Formuojamas toks ugdymo(si) turinys bei kuriama tolia ugdymo(si) aplinka, kuri skatina įvairių problemų sprendimą tiek kasdienėse, tiek rizikos situacijose ir formuoja vaikų atsakomybės už savo elgesį nuostatą.

Ugdymo būdai

8

Pedagogai atsakingi už tai, kad vaikai per veiklos įvairovę plėstų suvokimą apie save ir apie jį supantį pasaulį, patirtų pažinimo sunkumus ir jų įveikimo prasmę, saviraiškos ir kūrybos džiaugsmą. Ugdant vaikus, labai svarbus asmeninis pedagogo pavyzdys, tinkama elgsena (taip pat – tėvų). Auklėtojas kartu su vaikais stebi, tiria, eksperimentuoja, analizuoja, inicijuoja. Taikydamas įvairius ugdymo metodus ir būdus, auklėtojas siekia jų dermės. Svarbu, kad pedagogas gebėtų paaiškinti vaikams, kodėl ir kaip reikia būti saugiems ir išvengti pavojų, nes ne visuomet šalia bus suaugusieji. Būtina vaikams įdiegti nuostatą ir patiems rūpintis savo saugumu, skiepyti supratimą, kad privalu taisykles, susitarimus ne tik žinoti, bet ir jų paisyti.

Siekdami ugdymo tikslų, pedagogai veiklą organizuoja ne tik grupėje. Patartina inicijuoti „tarpgrupines“ veiklas, kai kelios grupės atlieka vieną projektą, piešia vieną temą ir parengia parodą. Saugaus elgesio ugdymo veikla galima ir lauke – ten įkuriamos trumpalaikės ar ilgalaikės saugaus eismo aikštelės. Rekomenduojama su vaikais apsilankyti gaisrinėje, policijoje, ligoninėje, vairuotojų rengimo centre ir panašiai. Darželiuose gali veikti saugaus eismo kabinetai, mokyklėlės.

Rekomenduojame tokius ugdymo būdus:

- *Žaidimas.* Žaidimas yra naujų vaikų įspūdžių, įgūdžių ir saviraiškos varomoji jėga. Tai esminė vaikų veikla, taigi, ir pagrindinis ugdymo būdas. Žaidimo metu vaikai atkuria, perkuria, interpretuoja turimą patirtį bei kaupia naujus potyrius. Atradimai, pasiekimai, vaikiškos nesėkmės padeda formuoti atsakomybės už savo ir kitų saugumą nuostatą.

- *Pokalbis.* Probleminiai klausimai žadina vaikų smalsumą ir susidomėjimą, suteikia galimybę pasidalyti mintimis, skatina norą išreikšti turimą patirtį. Pokalbis-diskusija suteikia vaikams galimybę pasidalyti savo mintimis, nuomone tarpusavyje ir su auklėtoja, kelti klausimus bei ieškoti atsakymų. Nepamirština pokalbio esmė: tai dialogas, kai pokalbyje dalyvauja dvi pusės – suaugusieji ir vaikai.

- *Projektinė veikla.* Veiksmingiausias šio amžiaus vaikų ugdymo principas yra leisti pačiam vaikui būti aktyviam. Būtina sudaryti sąlygas jo iniciatyvoms reikštis įvairios veiklos metu. Vien verbalinių, arba žodinių, metodų nepakanka, todėl tradicinius siaurai didaktinius ar moralizuojančius pokalbius turėtų keisti pokalbio derinimas su aktyvia veikla. Ypač skatintina projektinė veikla, kai vadovaujamosi vaikų interesais, klausimais, kai nebijoma nukrypti nuo numatytos temos. Kiekvienoje temoje reikėtų surasti galimybių vaikų tyrimams, eksperimentams, atradimams, pavyzdžiui, pabandyti gatvėje klausti kelio ir pan. Be to, projektinė veikla svarbi savo integralumu ir vertinga dėl visų vaikų bendros veiklos galimybių gausos.

- *Vaidybinė veikla.* Vaidyba teikia vaikams džiaugsmo, leidžia atsiskleisti jų aktyvumui, iniciatyvumui, kūrybinėms galioms. Svarbu, kad vaikai galėtų improvizuoti, nereikia siekti pažodinio teksto atkartojimo, taigi, – į spektaklių scenarijus derėtų žvelgti šiek tiek šiuolaikiškiau. Nevarginkite vaikų dažnomis ir ilgomis repeticijomis, parinkite tekstus, kurių prasmė vaikams yra aiški. Inscenuokite žaidimus, situacijas, improvizuokite. Vaidybinės veiklos tikslas nėra pasirengti šventei, tai momentinio smagumo, bendrumo jausmo, kūrybos, saviraiškos laikas. Be abejonės, nepaneigtina didaktinė vaidybinės veiklos prasmė, nes vaikai geriau įsimena, suvokia, įtvirtina įgūdžius bei vertybines nuostatas. Atkurdami įvairias situacijas, vaikai turi galimybę patikrinti ir vertinti savo ir kitų poelgius. Vaidyba – tai patogus būdas „nesaugioms“ situacijoms aptarti ir teisingiems sprendimams priimti.

- „*Minčių lietus*“. Tai puikus būdas vaikų idėjoms skatinti. Vaikai aptaria ir vertina net ir neteisingas ar nepriimtinas idėjas, pratinasi svarstyti, formuojasi tolerancijos nuostatos.

- *Grožinė literatūra*. Pasaka, eilėraštis, dainelė, smulkioji tautosaka skatina domėtis naujais ar nesuprantamais dalykais, aiškintis juos, padeda vaikams perimti suaugusiųjų patirtį bei kaupti savąją. Esama kūrinų vaikams, kurių turinys labai tinka pedagoginiams tikslams, tai yra atspindi labai konkrečius ir svarbius dalykus (šiuo atveju – saugią gyvenseną). Verta profesionaliai jais naudotis, bet negalima pamiršti, kad tautosakos ar grožinės literatūros kūrinio nevalia naudoti vien kaip iliustracijos nagrinėjamam klausimui – iš pradžių reikia pajusti bendrą kūrinio nuotaiką, o tik vėliau pasinaudoti juo didaktiniams tikslams. Patartina nebijoti nukrypti nuo pokalbio temos – taip sužinosite, kas dar vaikams rūpi, kas jiems įdomu, ko jie nesupranta. Rekomenduotina kurti temines grupių knygeles, pavyzdžiui, „Aš ir gyvūnai“, „Elektra mano namuose“, „Moku keliauti“ ir panašiai, kai vaikai iliustruoja girdėtą tekstą ar aptartą situaciją, o pedagogas užrašo vaikų komentarus.

- *Tiriamoji veikla*. Ji skatina vaikų pažintinius interesus bei juos tenkina. Būtina sudaryti galimybes vaikams veikti su tikrais daiktais, eksperimentuoti, stebėti natūralią aplinką. Rekomenduotina kuo daugiau ekskursijų.

- *Informacinių technologijų naudojimas*. Ugdant vaikų saugios elgsenos įgūdžius, galima saikingai ir kryptingai naudoti interneto galimybes, pavyzdžiui, žiūrėti ir analizuoti filmukus, videopamokėles, žaisti kompiuterinius dėliojimo, atminties, labirintų žaidimus, žiūrėti kompiuterinius komiksus (www.icdo.org, www.msp.gouv.gc.ca, www.civilinesauga.lt, www.vpgt.lt), naudoti garso ir vaizdo atkūrimo techniką (pavyzdžiui, situacijų komentavimui).

VAIKŲ SAUGAUS ELGESIO KELYJE ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

10

Vaikų saugaus elgesio kelyje ugdymo turinys

UŽDAVINIAI

- Padėti vaikui įgyti jo amžių ir patirtį atitinkančius saugaus elgesio kelyje įgūdžius.
- Ugdyti nuostatą būti atsakingam už savo elgesį, veiksmus ir pasekmes kelyje.

Vaikai turėtų žinoti ir suprasti, kas yra Kelių eismo taisyklės ir kodėl reikia jų laikytis, kokie pavojai tyko kelyje (gatvėje), kodėl kelią pereiti reikia kartu su suaugusiais, kokių profesijų žmonės padeda ištikus nelaimei, kur kreiptis pagalbos ištikus nelaimei kelyje, koks yra pagalbos telefono numeris; suvokti kai kurių kelio ženklų reikšmes, suprasti Kelių eismo taisyklių sąvokas: šaligatvis, pėsčiųjų perėja, važiuojamoji kelio dalis, dvipusis eismas, sankryža, transporto priemonės. Vaikai turėtų pažinti šviesoforo signalų reikšmes; žinoti, kaip apsaugoti nuo eismo įvykių tamsiuoju paros metu ir kodėl reikalingas atšvaitas; kaip saugiai elgtis automobilyje, viešajame transporte; kaip išvengti pavojų kelyje; kaip ir kur kreiptis pagalbos. Vaikas jau turėtų suprasti, kad saugumas priklauso nuo jo paties. Skatinamas vaiko gebėjimas vengti netinkamo elgesio kelyje (išdykauti, žaisti, eiti per kelią neleistinoje vietoje, bėgti į važiuojamąją kelio dalį, neatsargiai važinėti triratuku ar dviratuku ne žaidimo aikštelėse); ugdomas jo gebėjimas pastebėti netinkamą kitų žmonių elgesį kelyje, formuojami gebėjimo saugiai elgtis kelyje pradmenys, formuojamas atsakingas požiūris į savo ir kitų saugumą kelyje.

Rekomenduojama vaikų veikla

Veiklos tikslas: ugdyti vaikų saugaus elgesio kelyje sampratą ir įgūdžius.

Veiklos uždaviniai:

- supažindinti vaikus su kai kuriais kelio ženklais;
- įtvirtinti vaikų žinias ir supratimą apie kelio ženklus, jų paskirtį ir svarbą;
- siekti, kad vaikai suvoktų ir gebėtų paaiškinti kai kurių kelio ženklų reikšmes (pavyzdžiui, bendradarbiaujant su šeima vykdyti projektą „Kokius ženklus mačiau pakeliui į namus“);
 - suteikti žinių apie atšvaitus (kaip taisyklingai ir kur reikia juos prisitvirtinti, kaip reikia elgtis kelyje tamsiuoju paros metu, kokios yra atšvaitų rūšys), kad vaikai gebėtų paaiškinti, kodėl būtina nešioti atšvaitus;
 - formuoti atšvaitų naudojimo įgūdžius (pavyzdžiui, įpratinti vaikus patikrinti, ar jie patys ir jų draugai turi atšvaitus, ar nepametė, ar jie tinkamame aukštyje ir panašiai);
 - tobulinti ikimokyklinukų saugaus elgesio įgūdžius įvairių situacijų metu (keliaujant automobiliu, vykstant į ekskursiją autobusu, naudojantis viešuoju transportu, važinėjantis rogutėmis ir panašiai);

- sudaryti galimybes vaikams įvairiais būdais – muzikos, dailės, judesio, vaidybos – išreikšti ir pasitikrinti savo patirtį;

- siekti, kad vaikai perimtų vieni kitų patirtį.

Rekomenduojama įvairi veikla vaikų saugaus elgesio kelyje įgūdžiams formuoti – pokalbiai, žaidimai, dailės, muzikos, vaidybos priemonių naudojimas, grožinės literatūros ir smulkiosios tautosakos skaitymas, klausymas; informacinių technologijų naudojimas („Saugaus eismo videopamokėlių“ (www.eismoklase.lt) aptarimas ir kita. Svarbu, kad kiekvienas būdas nebūtų naudojamas mechaniškai – prieš kiekvieną tikslingą (teminį) pokalbį, žaidimą, projektą reikalingi įvadiniai pašnekesiai, o veiklai pasibaigus – reikalingas jos apibendrinimas. Viena veikla gali natūraliai virsti kita, pavyzdžiui, pokalbis derinamas su žaidimais; pokalbį galima pratęsti teksto skaitymu ar kompiuteriniu žaidimu, projektą – vaidinimu, žaidimus su dailės priemonėmis – parodėlėmis ir pan.; žaidimai gali būti siejami (pavyzdžiui, „Žaidimų dienų“ ar „Teatro šventės“ metu).

11

Idėjų pokalbiams ir kitokiai veiklai galima rasti interneto svetainėse:

www.eismoklase.lt, www.atsvaitai.lt, įvairiuose leidiniuose (pavyzdžiui, *Kaip būti saugiam*. Pratybų sąsiuvinis pradinukams, kitose, anksčiau minėtose, ugdymo programose (žiūrėti Šaltinių sąrašė). Šie šaltiniai padės rasti konkrečių bendradarbiavimo su tėvais galimybių, pavyzdžiui, paprašyti tėvų palydėti vaiką į darželį pėsčiomis, o po to pratęsti veiklą grupėje (pagal www.eismoklase.lt pristatytas temas: „Kodėl svarbu vaiką palydėti į mokyklą pėsčiomis?“, „Kaip išmokyti vaiką keliauti į mokyklą savarankiškai?“, „Kitos priežastys, dėl ko verta į mokyklą keliauti pėsčiomis“) ir panašiai. Patartina į grupę pasikviesti policijos komisariato viešosios policijos pareigūną, aptarti profesijos ypatumus ir taip rasti daug minčių veiklai ugdant saugaus vaikų elgesio kelyje įgūdžius.

Pokalbiai, žaidimai, dailės, muzikos, vaidybos priemonių panaudojimas, grožinės literatūros ir smulkiosios tautosakos skaitymas, klausymas; informacinių technologijų naudojimas ir kitokia veikla ugdo visas vaiko kompetencijas:

- pažintinė kompetencija lavėja, kai vaikai atpažįsta simbolius (pavyzdžiui, kelio ženklus), skiria geometrines formas (pavyzdžiui, kelio ženklus), kartu su suaugusiais naudojami internetu (saugaus eismo videopamokėlės), eksperimentuoja, tyrinėja;

- komunikacinė kompetencija lavėja, kai vaikai ir suaugusieji kalbasi, svarsto, apibendrina, kai klausomasi grožinės ar dalykinės literatūros tekstų, kai menamos mįslės, kai vykdomi projektai (pavyzdžiui, organizuojamos parodos, viktorinos), akcijos;

- socialinė kompetencija lavėja, kai vaikai pajunta ir supranta kiekvieno žmogaus ir bendrą visų atsakomybę už saugumą kelyje, suvokia nelaimių pasekmes;

- meninė kompetencija lavėja, žaidžiant žaidimus su dailės, muzikos priemonėmis, vaidinant, improvizuojant. ŽAIDIMŲ DIENOS suteikia galimybių ikimokyklinukams patiems vertinti savo žinias ir įgūdžius bei nuolat įgyti naujos patirties. Žaisdami vaikai įtvirtina saugaus elgesio kelyje įgūdžius, „pasitikrina“ Kelių eismo taisykles, patiria, kad neatsargiai žaidžiant galima susižeisti arba užgauti kitą. Žaidybinių situacijų metu sužino, kaip išvengti nelaimės ir kaip elgtis kilus pavojui, kokiais pagalbos telefonais skambinti atsitikus nelaimei. Vaidybiniai žaidimai ir projektai padeda pedagogams integruoti visų ugdymo sričių lavinimo tikslus, be to, tai tinkama galimybė kryptingai bendradarbiauti su tėvais, viešai parodant, kas patirta, sužinota, ir kartu su tėvais planuoti tolimesnius saugios elgsenos įgūdžių formavimo veiksmus.

Pokalbiai

Rekomenduojamos pokalbių su vaikais temos: „Kelias (gatvė), šaligatvis“; „Eik šaligatviu, mažiuk, ir po ratais nepakliūk“; „Atsargiai, mašina“; „Neskubėk, ramiai žingsniuok gatvė“; „Šviesoforo signalai“; „Kam reikalingas šaligatvis?“; „Dviratis ir gatvė“; „Atšvaitai – tai žiburiai, juos iš tolo pamatai“; „Arti – toli, aukštai – žemai, didelis – mažas, kairė – dešinė“, „Skersai – išilgai“; „Mes pėstieji“; „Pavojai kelyje“; „Sankryža“; „Stabtelkim, apsižvalgykim, įsiklausykim, mašinas visas matykim“; „Mano tėtės automobilis“; „Kelionė autobusu“; „Kelio pasakojimas“; „Atšvaitai – mano draugai“; „Kelio ženklai“; „Tris kartus apsidairyk ir pavojų pamatyk“; „Moki žodį – žinai kelią“; „Kodėl vaikai patenka po automobilio ratais“; „Kaip galiu apsisaugoti“; „Saugi žaidimų vieta“; „Kaip elgtis ištikus nelaimėi“; „Kas sergsti tvarką kelyje“ ir kitos.

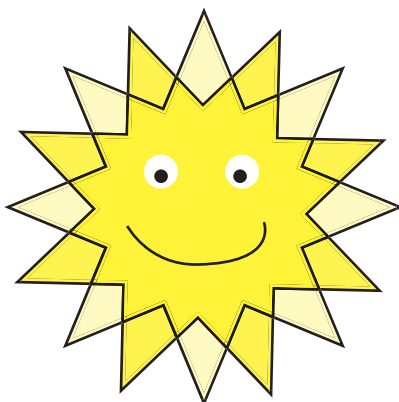
12

Žaidimai

Žaidimas „Saulutė“

Siekiami formuoti vaikų saugumo sampratą. Auklėtojas kartu su vaikais piešia saulutę ir ant kiekvieno spindulėlio užrašo vaikų mintis ir teiginius, kuriais vaikai apibūdina saugumą, saugų elgesį, svarsto, kaip išvengti nelaimės, ką daryti įvykus nelaimingam atsitikimui ir panašiai.

Žaidimas baigiamas apibendrinamuoju pokalbiu su vaikais.

Žaidimas „Saugių žodžių piramidė“

„Pastatykite“ su vaikais saugių žodžių piramidę. Žodžius „surinks“ vaikai.

Esu atsakingas

Esu drausmingas

Esu atidus

Esu atsargus

Esu pastabus

Žaidimas baigiamas apibendrinamuoju pokalbiu su vaikais.

Žaidimas „Būk atsargus“

Priemonės: trinkelės, vairas, šviesoforas – raudonos, geltonos, žalios spalvos skrituliai, šviesoforo „karūnelė“, įvairūs žaislai.

Eiga. Žaidžia vaikų grupė. Vaikai iš trinkelių sukonstruoja automobilį. Susitaria ir paskirsto vaidmenimis: vairuotojas, keleiviai, šviesoforas. Vairuotojas ir keleiviai sėdi automobilyje. Vairuotojas, laikydamas rankose vairą, „vairuoja“ automobilį, keleiviai pasako, kur reikia važiuoti. Vaikas – „šviesoforas“ (užsidėjęs „karūnelę“) reguliuoja eismą, išskeldamas po vieną šviesoforo signalų spalvų skritulius. „Šviesoforui“ iškėlus raudoną skritulį, vairuotojas imituoja stabdymą, iškėlus žalią skritulį – „važiuoja“, iškėlus geltoną skritulį – „stovi“.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Mes gatvėje“

Priemonės: magnetinės lentos, kelio ženklai, žmonių ir transporto priemonių (automobilių, motociklų) magnetinės figūrėlės.

Eiga. Magnetinėse lentose nupieštos įvairios kelių situacijos. Vaikai magnetines figūrėles deda į jiems skirtas vietas: gatvėje važiuojančius automobilius (motociklus), sustojusius prie šviesoforo ar pėsčiųjų perėjos, važiuojančius ratu, darančius posūkį ir panašiai; žmones – prie perėjos, einančius per perėją ar stovinčius ant šaligatvio, prie šviesoforo.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Kelias su užduotimis“

Priemonės: kelio ženklai, vairai, karūnelės su įvairių automobilių paveikslėliais, dideli paveikslai (plakatai), kuriuose pavaizduotos liginės, degalinės, poilsio vietos.

Eiga. Salėje pastatyti įspėjamieji ženklai („Pėsčiųjų perėja“, „Vaikai“, „Daug eismo įvykių“), draudžiamieji ženklai („Eismas draudžiamas“, „Lenkti draudžiama“), paslaugų ženklai („Medicinos pagalba“, „Degalinė“, „Poilsio vieta“). Vaikai užsideda karūnelės, vaizduojančias transporto priemones, kurias jie vairuos. „Vairuodami“ (laikydami rankose vairus, signalizuodami, jei reikia) privažiuoja kelio ženklą ir turi laikytis taisyklių: įspėjamasis ženklas nurodo sulėtinti greitį, draudžiamasis ženklas – pakeisti važiavimo kryptį, paslaugų ženklas – nuvažiuoti į ženkle nurodytą vietą.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Ženklų karuselė“

Priemonės: didelis skritulys su rodykle, suskirstytas į 25 dalis, kuriose pritvirtinti 25 ženklų paveikslai.

Eiga. Vienas vaikas suka rodyklę. Sustojus rodyklei, vaikas vardija ženklų reikšmes. Jei nežino, vaikas praleidžia savo eilę.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas-dėlionė „Sudėk kelio ženklą“

Priemonės: sukarpytos kelio ženklų kortelės. Kiekvienas kelio ženklas perkirptas į dvi dalis.

Eiga. Vaikams duodama daug įvairių sukarpytų kelio ženklų kortelių. Vaikai turi surasti tinkančią kortelės dalį ir sudėti ženklą. Sudėjus ženklą reikia jį įvardinti ir paaiškinti, ką jis reiškia.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas-dėlionė „Kelias“

Priemonės: įvairaus dydžio ir formų kortelėmis sukarpytas didelis kelio paveikslas.

Eiga. Vaikams duodama paveikslą „gabaliukai“. Užduotis – iš atskirų dalių atkurti paveikslą ir sukurti pasakojimą.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas-dėlionė „Šviesoforas“

Priemonės: geltonos, raudonos, žalios spalvos trikampio formos kortelės.

Eiga. Vaikai iš geltonos, raudonos, žalios spalvos trikampio formos kortelių turi sudėti korteles pagal šviesoforo signalų spalvas.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas-dėlionė „Šviesoforas“

Priemonės: krepšeliai su įvairių spalvų trinkelėmis, kamuoliukais, iš popieriaus padarytomis gniūžtėmis.

Eiga. Vaikai savo nuožiūra pasirenka krepšelį. Iš jame esančių įvairių spalvų daiktų turi išrinkti vienos rūšies trinkeles (arba kamuoliukus ar gniūžtes) ir pagal spalvas teisingai sudėti šviesoforą.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Aš žinau“

Priemonės: kelio ženklų kortelės.

Eiga. Vaikai stovi ar sėdi ratu ir laiko rankose po du tris kelio ženklus ir atšvaitus. Auklėtoja ar kitas vedantysis pasako ženklo pavadinimą. Vaikas, turintis tą ženklą, jį iškelia, parodo visiems ir paaiškina, ką jis reiškia. Jei atsakoma nepilnai ar neteisingai, kiti vaikai papildo.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Įsimink“

Priemonės: šviesoforo signalų spalvų skrituliai, atšvaitai.

Eiga. Auklėtoja arba vaikas – vedantysis rankoje turi didelius geltonos, raudonos ir žalios spalvos skritulius. Iškelus raudoną skritulį, vaikai turi atsisėsti, geltoną – atsistoti, žalią – eiti vietoje. Jei vedantysis, iškėlęs žalią skritulį, pasako „tamsu“, vaikai prisiseiga atšvaitus.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimai su dailės priemonėmis

Priemonės: pieštukai, kreidelės, gvašas, flomasteriai, vandeniniai dažai. Dailės priemonės vaikai pasirenka patys.

Eiga. Žaisti galima dvejopai – prie molbertų pritvirtinus didelius popieriaus lapus arba iš anksto paruošus juos kiekvienam vaikui:

- popieriaus lape nupiešta daug vienodų kelio ženklų. Vienas iš jų nuspalvintas. Vaikai, pasirinkę dailės priemones, nuspalvina kitus kelio ženklus;
- popieriaus lape nupieštas šviesoforas. Vaikai jį nuspalvina;
- popieriaus lape nupiešta po vieną draudžiamąjį ir įspėjamąjį ženklą. Vaikai piešia ir spalvina ženklus, kuriuos jie žino ir prisimena;
- popieriaus lape nupiešta tik viena ženklų „Įvažiuoti draudžiama“, „Stop“, „Vaikai“ pusė. Vaikai nupiešia trūkstamą dalį ir nuspalvina;
- popieriaus lape vaikai nupiešia savo sukurtą kelio ženklą;

● popieriaus lape vaikai nupiešia atšvaitą, kokį jie norėtų turėti. Kiekviena tokia meninė veikla baigiama apibendrinimu, gali būti rengiamos parodėlės tėveliams.

Žaidimas „Sugrupuok“

Priemonės: įvairių formų, dydžių, spalvų atšvaitai.

Eiga. Vaikams duodama dėžutė su įvairiais atšvaitais. Pasiūloma surasti ir sugrupuoti atšvaitus pagal formą, spalvą, dydį.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Dėlionė“

Priemonės: dėžutės su kortelėmis. Kiekvienoje kortelėje pavaizduota dalis atšvaito. Dėžutėse kortelės yra skirtingų dydžių.

Eiga. Vaikams pasiūloma iš sukarpytų kortelių sudėti atšvaitus.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Stebuklingas maišelis“

Priemonės: megztas ar pasiūtas maišelis, kuriame yra atšvaitai, kelio ženklai, transporto priemonės (maži žaisliniai autobusai, policijos, greitosios medicinos pagalbos automobiliai ir kita).

Eiga. Vaikams pasiūloma įkišti ranką į maišelį ir tik čiuopiant atspėti, ką rado. Ištraukus iš maišelio radinį, žiūrima, ar spėta teisingai.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Būk atidus“

Priemonės: atšvaitai.

Eiga. Veiksmas vyksta salėje. Vaikai-žaidėjai stebi, ką daro auklėtoja. Jie daro tą patį: eina – kai auklėtoja eina, stovi – kai auklėtoja stovi, prisiseiga atšvaitą – kai atšvaitą prisiseiga auklėtoja. Auklėtoja veiksmus kartoja ne paeiliui, o įvairiai.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Pasislėpė“

Priemonės: paveikslėliai su kelio ženklais, atšvaitais, atšvaitai.

Eiga. Salėje išdėliojami paveikslėliai su kelio ženklais. Už vieno paveikslėlio paslepiamas paveikslėlis su atšvaitu arba atšvaitas. Vaikams pasiūloma surasti, kur pasislėpė atšvaitas, suradus – pasakyti kelio ženklo, po kuriuo jis slėpėsi, pavadinimą. Paskui surastas atšvaitas slepiamas po kitu ženklu.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Surask skirtumus“

Priemonės: didelis paveikslas, kuriame nupiešti du atšvaitai, turintys penkis skirtumus.

Eiga. Vaikai žiūri, tyrinėja paveikslą ir ieško skirtumų.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Surask vienodus atšvaitus“

Priemonės: paveikslėliai, kuriuose nupiešta po šešis atšvaitus. Dvi poros yra vienodos.

Eiga. Vaikams pasiūloma paveikslėliuose, kuriuose yra nupiešti atšvaitai, surasti vienodas poras ir jas nuspalvinti vienodomis spalvomis.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Kas tie atšvaitai?“

Priemonės: atšvaitas.

Eiga. Vaikai sėdi ratu ir per rankas siunčia atšvaitą. Tas, kuris jį turi rankose, pasako, ką žino apie atšvaitus, ir mena mįslę šia tema, deklamuoja eilėraštį, dainuoja dainelę.

Apibendrinamasis pokalbis.

16

Žaidimas „Mano atšvaitas“

Priemonės: popierius, žirklys, klijai, pieštukai, flomasteriai, gamtinė medžiaga, plastilinas, įvairios buitinės atliekos ir kita.

Eiga. Vaikams pasiūloma iš turimų priemonių susikurti savo atšvaitą, kokio jie norėtų ir gatvėje (kelyje) su savimi turėtų (prisisegtų prie drabužių) tamsiuoju paros metu.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Reklama“

Priemonės: įvairių spalvų popierius, pieštukai, flomasteriai, kreidelės, guašas, akvarelė.

Eiga. Vaikams pasiūloma sukurti ir nupiešti atšvaitą, kokį jie norėtų reklamuoti per televiziją.

Apibendrinamasis pokalbis, paroda.

Žaidimas „Dovana“

Priemonės: molbertai, dideli popieriaus lapai, pieštukai, flomasteriai, kreidelės, guašas, akvarelė.

Eiga. Prie molbertų pritvirtinami popieriaus lapai. Vaikams pasiūloma nupiešti įvairių atšvaitų: mamai, tėčiui, auklėtojai, draugams.

Apibendrinamasis pokalbis, paroda.

Žaidimas „Pabaik piešti“

Priemonės: molbertai, dideli popieriaus lapai, pieštukai, flomasteriai, kreidelės, guašas, akvarelė.

Eiga. Prie molbertų pritvirtinami popieriaus lapai. Lapuose nupiešta vienos pusės dalis atšvaito. Vaikams pasiūloma nupiešti kitą atšvaito dalį.

Apibendrinamasis pokalbis, paroda.

Žaidimas „Nupiešk tokį pat“

Priemonės: molbertai, dideli popieriaus lapai, pieštukai, flomasteriai, kreidelės, guašas, akvarelė.

Eiga. Prie molbertų pritvirtinami popieriaus lapai. Lapuose nupiešta po vieną atšvaitą. Vaikams pasiūloma šalia nupiešti tokį pat atšvaitą.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Klausk ir atsakyk“

Eiga. Vaikai-žaidėjai sėdi ratu. Iš eilės pagal laikrodžio rodyklę užduoda klausimus vienas kitam apie atšvaitus. Paklaustas draugas turi atsakyti, atsakęs klausia draugo iš dešinės. Jei žaidėjas nežino atsakymo, kiti draugai jam padeda.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Pasuk galvelę ir atsakyk“

Eiga. Vaikai-žaidėjai sėdi ratu. Į auklėtojos klausimą atsako vaikas, kuriam paduodamas atšvaitas. Auklėtoja užduoda klausimus: kas yra atšvaitas, kokie būna atšvaitai, kam reikalingi atšvaitai, koku paros metu nešiojami atšvaitai, kas gali atsitikti, jei tamsiuoju paros metu nenešiosi atšvaito, ir panašiai.

Apibendrinamasis pokalbis.

Žaidimas „Šviesoforas“

Priemonės: kortelės su šviesoforo signalų spalvomis, pianinas.

Eiga. Vaikai sustoja į eilę. Pedagogė iškelia žalios spalvos kortelę, o muzikos vadovė tuo metu groja. Vaikai žygiuoja vienas paskui kitą.

Kai pedagogė iškelia geltoną kortelę – vaikai linguoja į šalis valso ritmu, kai pedagogė iškelia raudoną kortelę, o muzikos vadovė rodo muzikinį ženklą – pauzę, vaikai sustoja.

Žaidimas „Sugalvok ir padainuok“

Priemonės: įvairių formų atšvaitai, šviesą atspindinti liemenė, pianinas.

Eiga. Muzikos vadovė rodo pusračiu susėdusiems vaikams įvairių formų atšvaitus, kuriuose pavaizduoti gyvūnai. Parodžius vieną iš atšvaitų vaikai turi sugalvoti ten pavaizduotam gyvūnėliui epiteta ir jį atvaizduoti plojimu, beldimu, trepsėjimu, rečitavimu, dainavimu.

Pavyzdžiui:

kiškis – greitakojis,
meška – lepeška,
šuniukas – amsiukas,
meškinas – šleivakojis,
katytė – švelnytė,
kiškis – kiškiukas ir taip toliau.

Žaidimas „Žaidimų pynė“

Priemonės: krepšeliai su kortelėmis, kuriose užrašytos įvairių vaikams žinomų žaidimų melodijos, pianinas.

Eiga. Kambario pasieniais sustatomi krepšeliai su kortelėmis, o nuo vieno krepšelio iki kito kreida pažymimas „kelias“. Skaičiuotė padeda išrinkti traukinio garvežio mašinistą. Jis visą „traukinį“ kreipia prie pirmojo krepšelio. Tada muzikos vadovė be žodžių pagroja kortelėje užrašytą melodiją. Vaikai pagal melodiją turi atspėti, koks tai žaidimas. Jei atspėja – žaidžia jį, jei ne, „važiuoja“ prie kito krepšelio. Taip „apvažiuoja“ visus krepšelius ir sugrįžta prie to, kurio neįveikė. Muzikos vadovė neatspėto žaidimo muzikinį motyvą ilgina tol, kol vaikai atspėja.

Žaidimas „Kelionė pas pasakų senelę“

Priemonės: skrynelės su kelio ženklų paveikslėliais, atšvaitais, žaisliniai raktai.

Eiga. Pedagogas pakviečia vaikus keliauti pas pasakų senelę. Pamoko, kad prieš išeinant iš namų būtina prie darbužių prisiegti atšvaitus, parodo, kaip tai padaryti, aiškindama, kam jie reikalingi. Pedagogas pasako vaikams, kad norint nukeliauti pas pasakų senelę, reikia įveikti kliūtis – atrakinti 4 skrynelės, o raktus nuo skrynelių galima gauti tik teisingai atlikus skrynelėse paslėptas užduotis.

Pirmos skrynelės užduotis: paploti, patrepsėti ar plojant per kelius skiemenimis pasakyti skrynelėje paslėpto kelio ženklo pavadinimą. Skrynelėje vaikai randa kelio ženklus: „Šviesoforas“, „Pėsčiųjų perėja“, „Dviračių takas“, „Pėsčiųjų eismas draudžiamas“, „Dviračių eismas draudžiamas“.

Antros skrynelės užduotis: dainuojant pamėgdžioti (policijos, gaisrinės, greitosios medicinos pagalbos automobilių) garsinius signalus.

Trečios skrynelės užduotis: sugalvoti mįslių apie pėsčiųjų perėją ir joms sukurti melodijas.

Ketvirtos skrynelės užduotis: pasiūlyti sudainuoti dainelę „Eismo abėcėlės dainelė“, žodžiai J. Lauciaus, muzika R. Mockaus. Surinkę visus raktus nuo skrynelių, vaikai juos įteikia auklėtojai – „pasakų senelei“, paskui visi vaišinas.

18

Mįslės

Įtvirtinti nagrinėjamas temas ar tiesiog smagiai praleisti laiką padės ir mįslės. Be to, mįslės tinka vaikams sudominti, imantis naujo tiriamo klausimo ar projekto. Pedagogai ir tėvai gali skatinti vaikus pačius eiliuoti, rimuoti, kurti mįsles apie saugų elgesį kelyje.

Šviesoforas

- STYPSO, STOVI KAIP GARNYS,
KAKTOJ ŽYBSI AKYS TRYS.
- ŠVIEČIA DIENĄ IR NAKTĮ.
- STOVI GATVIŲ SANKRYŽOJ,
REGULIUOJA MAŠINŲ EISMA,
BET SKAITYTI NEMOKA.
- VIDURY KELIO STOVI BOKŠTELIS
IR MIRKSI TRIMIS AKELĖMIS.
- KAS BE RANKŲ IR KOJŲ GATVĖJ EISMA TVARKO?
- KAS TURI TRIS AKIS?
- STOVI STULPAS, O JO VIRŠUJE TRYS AKUTĖS ŽIBA.
- STOVI NAMELIS TRIJŲ AUKŠTELIŲ, TRIJŲ LANGELIŲ,
KIEKVIENAM LANGELY SKIRTINGOS ŠVIESELĖS.
- NE ŽMOGUS, BET SU AKIM, NE SU DVIEM, O SU TRIM.
VISOS JOS SKIRTINGAI ŠVIEČIA, EIT NELEIDŽIA ARBA KVIEČIA.
- TRYS AKELĖS ŠVIEČIA, MANE EIT PER GATVĘ KVIEČIA.
- TRYS AKELĖS PRO STIKLELIUS ŽIŪRI.
- KAS ANT STULPO PAKABINTAS IR PER LANGELIUS BLYKSI?
- KAD TAU PASISEKTŲ
ĮVEIKT PAVOJINGĄ KELIĄ,
DEGAM IR DIENĄ, IR NAKTĮ.

Kelias

- ŠIMTAMETIS SENIS, DAUG MATĘS, DAUG ŽINO, BET NIEKAM NIEKO NESAKO.
- KAD ATSIKELTŲ, DANGŲ PAREMTŲ, KAD PRAŠNEKĖTŲ, DAUG PASAKYTŲ, KAD RANKAS TURĖTŲ, VAGIŲ PAGAUTŲ.
- VISKĄ GIRDI, VISKĄ MATO, BET NIEKO NESAKO.

Perėja

- DRYŽUOTA GYVATĖ VINGIUOJAS PER GATVĘ.
- DRYŽUOTAS KAIP ZEBRAS, ANT KELIO PAKLOTAS.
- JUODA JUOSTELĖ SUBRAIŽYTA BALTAIS BRŪKŠNELIAIS.
- GULI ZEBRAS ANT KELIUKO IR NEBIJO JIS RATUKŲ.

Greitosios medicinos pagalbos automobilis

- ATVAŽIUOJA NAMELIS, PRIEKYJE RAUDONAS KRYŽELIS.
- GELEŽINIS KŪNAS, GUMINĖS KOJOS.

Gaisrinė mašina

- RAUDONA MAŠINA VAŽIUOJA, ANT STOGO KOPĖČIAS VEŽASI.

Troleibusas

- SU ŪSAIS, BET NE VABALAS. SU RATAIS, BET NE VEŽIMAS.
- RIEDA MELSVAS NAMELIUKAS, NAMELIUKO ILGI ŪSAI.

Traukinys

- DAUG NAMUKŲ PER LAUKĄ NURŪKO.
- NEI PABĖGA, NEI PAVEJA, TIK VIENAS KITAŲ VIS VEJA.

Dviratis

- SU DVIEM RATAIS, BET NE MOTOCIKLAS.
- VIENAS BĖGA, VIENAS VEJA.

Lėktuvas

- GELEŽINIS VABALĖLIS PADANGĘ RAIŽO.
- YRA PAUKŠTIS BE AKIŲ, BE PLUNKSŲ.
- GELEŽINIS PAUKŠTIS DANGŲ RAIŽO.

20

Vaidybiniai žaidimai ir projektai

„Žaidimų dienų“ scenarijus

Vaikus pasitinka lėlių teatro veikėja LAPĖ. Vyksta pokalbis su vaikais apie kelionę, saugumą kelyje (gatvėje), apie nelaimės, kurios gali atsitikti. ŠVIESOFORAS pakviečia į saugaus eismo kambarį daugiau sužinoti apie elgesį kelyje (gatvėje), kieme, įtvirtinti žinias apie šviesoforą. ŠVIESOFORAS pasiūlo vaikams susipažinti su aplinka, pasakoja apie kelio ženklų grupes, vaikai pasako, kokius kelio ženklus jie jau pažįsta.

Pas vaikus atvažiuoja VILKAS POLIS, kuris nėra drausmingas ir atidus kelyje. ŠVIESOFORAS pasiūlo jam šiandien pabūti su vaikais ir išmokyti saugaus elgesio taisyklių. Apie atšvaitus vaikams pasakoja ŠVIESOFORAS. Jis parodo atšvaitų rinkinius, aiškina, kam jie reikalingi, kur ir kaip juos prisitvirtinti prie drabužių (būtina akcentuoti, kad atšvaitą privalu prisisegti einant neapšviestu kelkraščiu arba važiuojamosios dalies kraštu tamsiuoju paros metu arba esant blogam matomumui. Pakabinamasis atšvaitas, pervertas virvele, segamas žmogaus kelių aukštyje, kitiems eismo dalyviams matomoje vietoje).

Visi žaidžia žaidimą „**Pasuk galvelę ir atsakyk**“. Vaikai susėda ratu. Į pateiktą klausimą atsako tas vaikas, kuriam paduodamas atšvaitas. Auklėtojas klausia: kas yra atšvaitas, kokie būna atšvaitai, kam jie reikalingi, koku paros metu jie nešiojami, kas gali atsitikti, jei tamsiuoju paros metu nenešiosi atšvaito ir t.t. Vaikai atsako į pateiktus klausimus.

EISMO ABĖCĖLĖS DAINELĖ

Žodžiai J. Laucius

J. Laucius, *Vieną kartą kelyje*. Vilnius, 2004.

Muzika R. Mockaus

Jasnauskienė I., Morkūnienė O. *Ir kelyje būk saugus*. Vilnius, 2005.

Pasuku akis į kairę –
Moku pirmą abėcėlės raidę.
Gatvės vidurį prieisiu –
Dešinien akis pakreipsiu.
Eismo eismo abėcėlė, –
Pirma mano mokyklėlė.
Į mokyklą ji nuves
Ir pas mamą vėl parves.
A – patars apsidairyti,
Ir pavojų pamatyti.
– Būk budrus! – įspėja B, –
Nukeliausi iki Ž.

Žaidžia gatvėj raidė H, –
Žaisk tik kieme! – šaukiu aš. –
Būki linksmas ir smagus,
Sveikas grįžki į namus.

Po dainelės VILKAS POLIS siūlo vaikams pažaisti muzikinį žaidimą su guma „Pavadink teisingai kelio ženklą“. Vaikai susėda rateliu, rankose laiko apvalią gumą su kelio ženklais. Groja muzika. Vaikai siunčia gumą vienas kitam, o kai muzika nutyla, VILKAS POLIS parodo kelio ženklą. Kuris turi tokį ženklą, pasako jo reikšmę ir išeina iš žaidimo. Vėl pasigirdus muzikai, vaikai vėl siunčia gumą vienas kitam.

ŠVIESOFORAS žaidžia su vaikais žaidimą-dėlionę „Sudėk kelio ženklą“. Vaikai susiskirsto į komandas po keturis penkis vaikus. Kiekvienai komandai duodamas sukarpytos kelio ženklų kortelės. Vaikai iš kortelių turi sudėti kelio ženklą ir jį įvardinti, pasakyti jo reikšmę.

Žaidžiamas žaidimas „Automobilių lenktynės“. Vaikai susiskirsto į dvi komandas, lenktyniauja su pririštais ant gumos automobiliais.

Muzikinis žaidimas „Eismas ratu“. ŠVIESOFORAS padeda vaikams įsidėmėti kelio ženklus: „Poilsio vieta“, „Eismas ratu“, „Naudoti garso signalą draudžiama“. Grojant muzikai vaikai, laikydami rankose „vairus“, važiuoja ir signalizuoja. Nustojus groti muzikai, parodomas vienas iš ženklų. Vaikai turi elgtis pagal ženklo reikšmę: nustoti signalizuoti, sustoti pailsėti, važiuoti ratu.

Muzikinis žaidimas „Muzikiniai kelio ženklai“. Muzikos ritmo ir judesio pagalba įtvirtinama šviesoforo signalų reikšmė: iškėlus raudoną spalvą – vaikai stovi, geltoną – linguoja, žalią – žygiuoja.

ŠVIESOFORAS ir VILKAS POLIS džiaugiasi, kad su vaikais daug išmoko ir pasižada visur ir visada elgtis deramai, kad būtų saugūs kelyje. Jie pataria vaikams visada laikytis saugaus elgesio taisyklių ir pakviečia vaikus savarankiškai pažaisti stalo žaidimus, atlikti užduotis prie magnetinių lentų, sukurti ir nupiešti naują kelio ženklą, atšvaitą.

ŠVIESOFORAS apibendrina šios dienos vaikų žaidimus, atsisveikina su vaikais dainele „Eismo abėcėlės dainelė“.

SCENARIJUS VAIKŲ SPEKTAKLIUI „ŠVIESOFORAS“

Scenarijų parengė Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“ pedagogės
Gaižauskaitė Z. *Šviesoforas*. Kaunas, 2002.

VEIKĖJAI: Mergaitė, Berniukas, Katinukas, Pelytė, Šviesoforas, Žibintas,
Voverytė, Kiškiai, Ožys, Avarija.

Berniukas nustebeš dairosi po salę:

Vai kiek daug linksmų akelių

Šviečia šioj didžiulėj salėj.

Šypsosi visų veideliai,

Ko gi laukia šie sveteliai?

Mergaitė (supykusi kreipiasi į berniuką)

Pamiršai tu gi, ar ką?

Kokia šiandien juk diena.
Šie visi sveteliai (rodo į žiūrovus)
Atvažiavo į darželį.

Berniukas

Vai, prisiminiau staiga,
Šiandien teatro juk diena.
Mes vaidinsim pasakaite
Apie tai, kaip gatvėj elgtis reikia.

Mergaitė

Na, o jūs, vaikai, ar žinot,
Kaip eit gatvėj?
Kur sustoti,
Kur praleisti,
Kaip važiuoti?
(ŽIŪROVAI ATSAKO)

Jeigu žinot, tai tikrai
Minsit mįsles šias lengvai:
„Trys akys pro stiklelius žiūri“. Kas?
„Ant vienos kojėlės mirksi trys akelės“. Kas?
(ŽIŪROVAI ATSAKO)

Berniukas

Taip, teisingai jūs atspėjot:
Šviesoforas išdidžiai
Saugo gatvę akylai.

Mergaitė

Mes paseksim pasakaite
Pagal knygą Gaižauskaitės (rodo knygą).
Nei tai storą, nei tai ploną
Pavadintą „Šviesoforas“.

Scenoje – gatvės vaizdas. Stovi Šviesoforas, Žibintas.

Berniukas sako mergaitei:

Pažiūrėk, ant stulpo sėdi
Šviesoforas, –
Linksmas dėdė.
Žvalgos, stebi,
Viską mato.
Gal prakalbinkim?

Mergaitė

Na, ką tu!
Neišgirs jis, be ausų,
Mūsų vaikiškų balsų.
Pasirodo dainuodamas Katinas. Kalbasi su Žibintu.

Žibintas

Patupdytas, pakabintas
Galvą linkčioju, tai aš – žibintas.
Niekur neskubu, nebėgu.
Nei nubundu, nei užmiegu.
Nei man linksma, nei graudu
Ir visai nenuobodu.

Štai atskrieja mašina,
Lekia ji kaip raketa.
Šviesofore, nežiopsok,
Gatvę nuo išdykėlių vaduok!

Šviesoforas

Taip skraidyti dar nemoku,
Neturiu nė dar sparnų.
Tai ant stulpo gyvenu.
Ir prie kryžkelių klaidžių
Aš mirksėdamas budžiu.
Jei ruošiesi eit per kelią,
Tuoju uždegsiu šviesą žalia.
Geltona dar...
Pasiruošk.
Štai žalia šviesa jau dega
Tad keliauki, gero kelio.
Jeigu uždegu raudoną,
Žengt per gatvę nevalia.
O jei draugas bus šalia,
Jį už rankos palaikyk
Ir tą patį pasakyk.

Kol kalba Šviesoforas, mašina nuvažiuoja. Pasirodo Voverytė, šokinėja.

Mergaitė

Strykt į gatvę voverytė,
Ant galvos ruda skarytė.

Berniukas

Kaip ji elgiasi, baisu!
Nepažįsta ji ženklų.

Voverytė išdykauja. Katinas kalbina Voverytę.

Voverytė

Oi, kaip linksma, įdomu
Nėr nei medžių, nei šakų.
Nudažyta čia baltai (rodo į perėją),
Gal tai sniegas, gal ledai.

Bestriksėdama atsimuša į Šviesoforą.

Voverytė

Kas čia toks triakis žybsi,
Linksi galva ir man mirksi?
Eikš pažaisti, čia smagu.
Pastriksėsime abu.

Pravažiuoja pypsėdama mašina ir išgąsdina Voverytę.

Voverytė

Oi, kokia tu negera,
Tu išgąsdinai mane.
Noriu aš čia žaist,
O tu važinėji vis ratu.
Grįšiu aš atgal į girią,
Nes man darosi baugu
Ir, atrodo, nesaugu.

Voverytė atsisveikina su Katinu ir išstraksi.

Šviesoforas

Ta patrakusi vikruolė
Vos po ratais nepapuolė.
Įmanyčiau –
Oi, ta rudę pakratyčiau.
Nestraksėtų, o lia lia,
Nesijaustų kaip šile.

Mergaitė

Liuokt į kelią du žvairuoliai,
Du padaužos, kiškiai broliai.

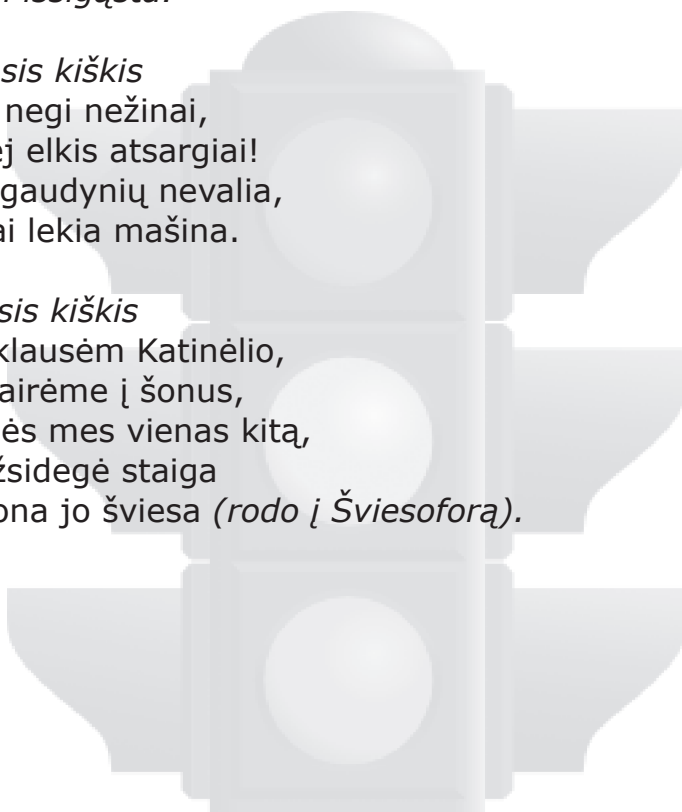
*Katinas kalbina Kiškius, klausinėja, ar jie pažįsta kelio ženklus.
Pravažiuoja mašina ir vos nepartrenkia Kiškių, nes jie išdykauja.
Kiškiai išsigąsta.*

Pirmasis kiškis

Broli, negi nežinai,
Gatvėj elkis atsargiai!
Žaist gaudynių nevalia,
Greitai lekia mašina.

Antrasis kiškis

Nepaklausėm Katinėlio,
Nesidairėme į šonus,
Vijomės mes vienas kitą,
Kai užsidegė staiga
Raudona jo šviesa (*rodo į Šviesoforą*).

Kišķiai kreipiasi į žiūrovus

Nedarykit taip, vaikai,
Kaip mes, kišķiai, negerai.
Būsit saugūs tik tada,
Kai įsižiebs žalia,
Eiti leidžianti šviesa.

Mergaitė

Kas ten dunda, dulkes kelia
Per raudoną ir per žalią?

Katinas pamato atvažiuojantį ir dainuojantį Ožį.

Baikeris ožys

Akyse tik žvaigždės mirga,
Spaudžiu melsvą pieno žirgą.
Kas? Tai aš, baikeris ožys,
Lekiu tartum garvežys.
Pasitrauk, rainy, iš kelio.
Nematai, kad aš lekiu
Su motociklu nauju?

*Katinas kalbina Ožį, bet šis nekreipia dėmesio.
Važiuoja motociklu toliau. Tik staiga...*

Berniukas

Vienas ratas nusimovė,
Motociklas liuokt į griovį.

Katinas

Vai, oželi, vai vai vai
Netoli nuvažiavai.

Baikeris Ožys

Katinėli, kaltas tu.
Pasirodei ne laiku.

Šviesoforas

Džiaukis tu, ožy smarkuoli,
Kad tik ratai nusimovė.
Baikerį jau vaidini,
Bet važiuot tu negali!
Nepažįsti tu ženklų,
Nežinai trijų spalvų.
Gąsdini visus greičiu,
Nori būti didvyriu?
Va, tau baudą išrašysiu,
Ir teises gražint prašyčiau.
Vaikščiok pėsčias ir išmok

Visas saugaus eismo taisykles.
Baikeris ožys
 Būsiu aš vairuotojas drausmingas.
 Elgsiuos atsargiai, tvarkingai.
 Taisykles visas žinosiu.
 Dėgs raudona – aš sustosiu.
 Blykst geltona – aš žinau,
 Palūkėsiu atokiau.
 O kai užsidegs žalia –
 Jau važiuoju, jums atia!

Katinas atsisveikina su Ožiu. Ožys dainuodamas išvažiuoja.

Berņiukas išsigandęs:
 Storas, storas, pūstas, pūstas
 Rieda gatvėm sviedinukas.
 Gal jis buvo linksmo būdo,
 Gal riedėdamas užsnūdo?
 Cypia stabdžiai – viskas aišku.
 Sviedinuką juk sutraiško!

Katinas kalbasi su vaikais.

Išlenda Avarija, deklamuoja:
 Gaudau aš visus, gatvėje neatsargius.
 Kas važiuot nemoka ar po ratais šoka.
 Kas neatsargus, tas mano draugas bus.
 Kas neklauso Šviesoforo,
 Aš iš džiaugsmo rankom ploju.
 Man širdis tiesiog atslūgsta,
 Kai vaikai į gatvę plūsta.

Šviesoforas sako Avarijai:
 Dumk, Avarija, iš čia,
 Nes čionai tau ne vieta.
 Nes juk žino šie vaikai:
 Gatvėj elgtis reik gerai!

Avarija išsigąsta ir išbėga.
 Katinas perspėja vaikus, kad nepakliūtų Avarijai į nagus.
 Pasirodo Pelytė.

Mergaitė
 Vir vir vir į platų kelią
 Katinėlis vejas pelę.
 Ta pelytė, ta vikruolė
 Iš akių staiga prapuolė.

Katinas su Pele žaidžia slėpynių. Pelytė sužino, kur žaisti yra saugu.
Katinas primena vaikams saugaus elgesio gatvėje taisykles.
Šviesoforas džiaugiasi geru Katino elgesiu.

*Šviesoforas dairosi aplinkui
Kas kulniuoja, kas už vairo,
Būkit budrūs jūs visi.
Tai gatvę pereisit sveiki.*

Visi veikėjai dainuoja

DAINĄ APIE ŠVIESOFORĄ

Žodžiai N. Lapinskienės
Jasnauskienė I., Morkūnienė O. *Ir kelyje būk saugus.* Vilnius, 2005.
Muzika J. Monstavičienės
Darafejienė-Šetikienė A. (sudarytoja). *Tarakonų ūsai*
(„Žalia dainelė“). Vilnius, 2002.

Gatvėj stovi šviesoforas.
Ant vienos didžiulės kojos
Įsitempęs, išdidus
Stebi gatvėje visus.

Priedainis:

Merkia jis raudoną akį.
Ei, sustoki! – visiems sako.
Paskubėsit – bus blogai,
Gatvėj elkis atsargiai.

SCENARIJUS SPEKTAKLIUI „ATSARGIAI, MAŠINA“

Scenarijų parengė Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“ pedagogės.
Laucius J. *Vaikšto gatvėmis tamsa.* Vilnius, 2004.

VEIKĖJAI: Berniukas, Mergaitė, Kiškiai, Vairuotojas – meška,
Policininkas – šuo, Daktaras Aiskauda, Tamsa, Šviesoforas,
Voverytės, Šarka.

Mergaitė

Labą dieną visiems
Mažiesiems ir dideliems
Metai dar vieni praėjo
Teatro dienos į darželį
Ir vėl atskubėjo.

Berniukas

Iš darželio į namus
Aš žingsniuoju sau ramus.
Apie tykantį pavojų
Niekuomet nepagalvoju.

Mergaitė

Bet galvot tu privalai,
Turi elgtis atsargiai.
Gali atsitikt bėda,
Kai gatvę apgaubia tamsa.

Berniukas

Ar patinka jums, vaikai,
Žaist slėpynių su draugais?
(vaikai atsako)
O ar žinot, kad tamsa
Kartais būna negera?

Mergaitė

Visi paklausykit, ką pasakys
Mūsų pasaka trumpa „Atsargiai, mašina“.

*Scenoje žaidžia Kiškiai.**Berniukas*

Vienąkart pavakary
Kiškiai žaidė pabaly
Ir visai nepastebėjo,
Kai tamsi naktis atėjo.

I kiškis

Kiškiai, stokime ratu.
Ir pažaiskime kartu.

II kiškis

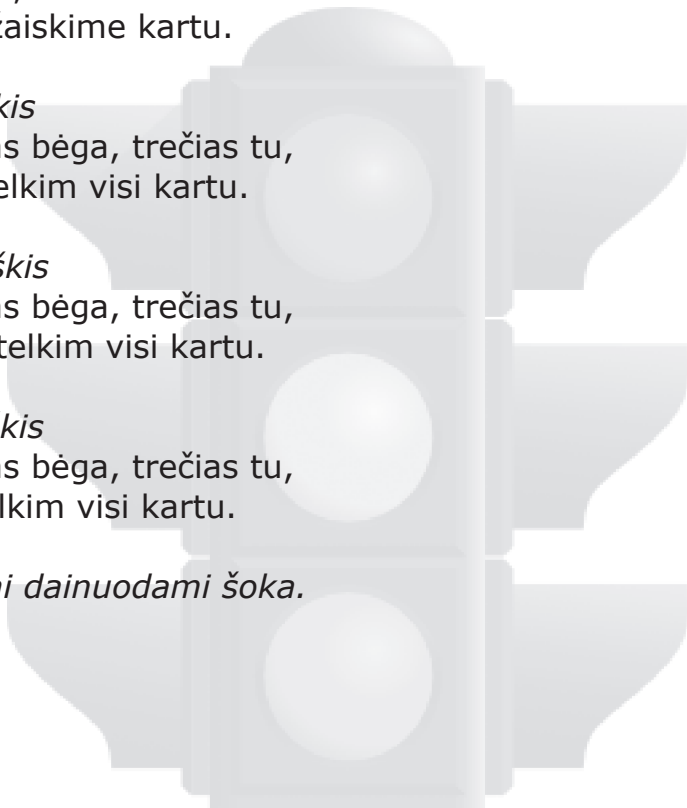
Trečias bėga, trečias tu,
Treptelkim visi kartu.

III kiškis

Trečias bėga, trečias tu,
Straktelkim visi kartu.

IV kiškis

Trečias bėga, trečias tu,
Tuptelkim visi kartu.

Kiškiai dainuodami šoka.

KIŠKIŲ LETKIS

Muzika N. Kavaliauskaitės

Žodžiai N. Kavaliauskaitės

Kavaliauskaitė N. *Mašinėlė raudona („Žvirblių šokis“)*. Šiauliai, 2001.

Vienas kiškis prie balos

Šoko letkį be poros.

Kad nebūtų nuobodu,

Jis pasikvietė draugų.

Priedainis

O lia dry, o lia dra

Šviečia saulė danguje.

O lia dry, o lia dra

Kiškiei šoka poroje.

Visi kiškiai prie balos

Šoko letkį lig aušros.

Kas tiktai pro šalį ėjo,

Kiškiams tyliai pavydėjo.

*(visi Kiškiai nustraksi į namelį, o vienas Kiškis slepiasi už eglės.
Pasigirsta muzika, pasirodo Tamsa ir užtraukia nakties užuolaidą.)*

Naktis

Aš naktis, tamsi naktis,

Aš vienui viena.

Nematau gėlių spalvos,

Paslapčių pilna.

Naktis dainuoja savo dainą.

NAKTIES DAINA

Muzika I. Stragio

Žodžiai J. Degutytės

Stragis I. *Lakštingala. Dainos vaikams.* Šiauliai, 1999.

Aš naktis, tamsi naktis

Aš vienui viena.

Nematau gėlių spalvos.

Paslapčių pilna.

Ilgo kelio ilgesy

Paukščių paukščių negirdžiu.

Sapnas žemės apvalios

Guli guli ant pečių.

Naktis
 Šildau delnuose kvapus,
 Kiškius ir gėles,
 Vėsu vėją aš supu
 Ir šaukiu gėles.

III kiškis
 Ilgausi, kur dingai?

II kiškis
 Cha, cha, cha, aš čia, šalia,
 Mane paslėpė tamsa.

IV kiškis (glosto Tamsą)
 Žaist mums padeda tamsa.
 Ji labai labai gera.

I kiškis
 Tu manai, tamsa gera?
 Gali būt ir negera.

III kiškis
 Slėpkimės visi greičiau.

*Kiškiai slepiasi už namelio, II kiškis pasislepia už Tamsos.
 Pasigirsta mašinos garsai, pasirodo vairuotojas su mašina.*

VAIRUOTOJAS VAŽIUOJA IR DAINUOJA

Žodžiai lopšelio-darželio „Žilvitis“ pedagogių
 Muzika N. Kavaliauskaitės
 Kavaliauskaitė N. *Debesies lašų melodijos*. Šiaurės Lietuva, 2002.

Kelias bėga, ratai sukas,
 Rieda automobiliukas
 Ir ryte, ir vakare
 Aš važiuoju mašina.
 Krovinius svarbius vežu
 Net per miškelius gūdžius.
 Gėlės moja, juos vilioja,
 Ir galvelėmis mojuoja.
 Bar bar bar, bar bar bar,
 Tu turu tu, tu turu tu.

Vairuotojas
 Mano mašina greita,
 O ir kelias laisvas.

I kiškis ieško II kiškio.
Ilgausi, jau tamsu, eikš, namo tave kviečiu.

Išbėga II kiškis ir pakliūva po ratais. Cypia stabdžiai.

II kiškis
Skauda ausį, letenėlę ir trumputę uodegėlę.

Vairuotojas
Oi nelaimė, oi bėda.
Kaip iškviešti čia pagalbą?
Juk kiškučiui labai skauda.
Man padėkite, prašau
Numerį aš pamiršau.
Kaip iškviešti daktarą Aiskaudą?

Iš žiūrovų kas nors pasako Nr.112.

Vairuotojas
Ačiū. Renku numerį – 112.

Daktaras
Daktaras Aiskauda klauso.

Vairuotojas
Kviečiu į pagalbą, nes kiškučiui labai skauda.

Daktaras
Prašom adresą sakyti.

Vairuotojas
Miško gatvė 4.

Daktaras
Taip, aš viską supratau.

Vairuotojas
Kur avarija įvyksta, ten policija atvyksta.
Pakentėki dar truputį, daktaras Aiskauda jau atvažiuoja.

Daktaras
Laba diena, kas nukentėjo?

Vairuotojas
Kiškutis, kiškutis.

Daktaras
Ką skauda?

II kiškis

Letenėlę ir truputį uodegėlę.

Daktaras

Tuoj suteiksiu tau pagalbą.

Štai patepsiu letenėlę, apžiūrėsiu uodegėlę.

II kiškis

Ačiū, daktare Aiskauda.

Pasirodo Policininkas.

Policininkas

Laba diena, prašom pasakyti, kas įvyko?

Vairuotojas

Aš vairavau ir nieko nemačiau,

Jis buvo be atšvaitų,

O gatvelėj šioj tamsu.

II kiškis

Aš namo skubėjau

Ir nieko nepastebėjau.

Aš galvojau, kad saugu.

Policininkas

Tu galvojai, kad saugu?

To per maža, nu nu nu.

Atšvaitai tau reikalingi.

II kiškis

Nepažįstu aš jokių atšvaitų neatšvaitų.

Tokio vardo negirdėjau,

Tokio draugo neturėjau

Net ir pasakoj jokioj,

Nesutikau jo – oi oi.

Policininkas

Net ir pasakoj jokioj

Nesutikai jo – oi oi.

Aš prašau visus visus

Informuot visus vaikus

Ir tėvams griežtai nurodyt,

Atšvaitus visiems parodyt.

Štai tau, kiški, atšvaitai.

II kiškis

Kiškiai piškiai, šen greičiau,

Kokius atšvaitus gavau!

(atbėga visi Kiškiai)

Policininkas

Štai jums mano dovana,
Atšvaitų visa šeima.
Atšvaitai – tai žiburiai,
Juos iš tolo pamatai.

Vairuotojas

Atšvaitai spindi tarsi spinduliukai,
Juos kaip saulę pamatai.

I kiškis

Trys meškiukai, penki zuikiai
Mums padės kelionėj puikiai.

III kiškis

Kai tik vakaras ateis,
Nesiskirsime su jais.

IV kiškis

Nesiskirsim niekada,
Juos turėsime visada.

Policininkas

Ant kuprinių pakabinkit
Ir visiems draugams priminkit,
Jog saugus kely esi,
Jeigu atšvaitą turi.

Vairuotojas

Mes juk visada matysim
Ir mašiną sustabdysim.
Nors ir vakaras tamsus,
Saugos atšvaitai visus.
Grojant muzikai visi išeina, Tamsa atitraukia nakties užuolaidą.

Berniukas

Štai praėjo tamsi naktis
Pažiūrėsime, kas dabar nutiks.

Pasirodo Šviesoforas

Labas rytas, labas rytas!

Štai aš gatvės vidury,
Mane matote visi.

ŠVIESOFORO DAINELĖ

Žodžiai lopšelio-darželio „Žilvitis“ pedagogių
Muzika J. Siurbio

Siurbis J., Sadauskaitė Z. *Suskambėjo visos natos. Dainelės vaikams.*
(„Kas tą laiką sugalvojo“). Kaunas, 2002.

Šviesoforas gatvėj mirksi,
Jei matai jį, nesutriki.
Keičias šviesos pamažu,
Jų reikšmes žinot svarbu.

2. k. Jei spalveles akys sekė
Jos mirksėjimu pasakė.
Reikia būti atsargiam
Tik per žalią eit saugu.

Grojant muzikai pasirodo Voverytės su paspirtukais.

Šviesoforas
Oj, neklaužados mergytės,
Jūs išdykę voverytės.
Gatvėje juk nesaugu
Važinėt paspirtuku.

I voverytė
Ir kodėl gi nesaugu?

II voverytė
Važinėt paspirtuku?

Šviesoforas
Paspirtukais, dviratukais
Važinėkitės kieme,
Žaist jums skirtoje aikštelėj.

I voverytė
Nesupyki, Šviesofore.

II voverytė
Mes daugiau nevažinėsim.

Šviesoforas
Ačiū, kad supratote mane.
Dega raudona šviesa.
Ką ji reiškia, pasakykit.

I voverytė
Ką gi reiškia ši šviesa?

II voverytė
Raudona mano kepurytės spalva.

I voverytė
Jūs mums pritariat, vaikai?

(Iš šalės atsako)

Šviesoforas
Raudona – eiti draudžianti šviesa.
Tai šaunuoliai jūs, vaikai!
Voverytės, pažiūrėkit!
Štai jau dega geltona.
Ką gi reiškia ši spalva?

I voverytė
Geltona, geltona !?

II voverytė
Ai, tai saulės ši spalva!

Šviesoforas
Aš jus klausiu! Ką gi reiškia ši spalva?

I voverytė
O gal žinot jūs, vaikai?

(Iš šalės atsako)

Šviesoforas
Raudona ir geltona –
Eit per gatvę draudžianti šviesoforo šviesa.

II voverytė
Štai užsidegė žalia.
I voverytė
Ką gi reiškia ši spalva?

II voverytė
Nežinau.

Šviesoforas
Jeigu dega jau žalia,
Prašom, eikite gatve!

I voverytė
Paklausyk, jau dega žalia šviesa.

II voverytė
Tai galima eiti per perėją.
(eina per perėją)
Pažiūrėk, ir vėl žalia.

II voverytė
Eikime per perėją.

Šviesoforas išeina. Atskrenda Šarka.

Šarka

Paklausykit, paklausykit,
Kokią žinią aš nešu.
Nebėgios daugiau kiškėliai
Tamsoje be atšvaitų.
Laikas jiems žaizdas užgydė,
Ruošias vėl visi į žygį.
Ant kuprinių kuo skubiausiai
Siuva atšvaitus pirmiausia.

I voverytė

Šarka, tu mažiau tarškėk.
Čia visus greičiau sukviesk.

Šarka

Bėgu, bėgu, jau lekiu.

II voverytė

Šviesofore, šviesofore.
Įjunk žalią šviesą, prašau.

Ateina Šviesoforas ir rodo žalią šviesą.

Šviesoforas

Kviečiu policininką, kad eismą reguliuotų.

Įeina Policininkas

O aš kviečiu vairuotoją, kad mašiną vairuotų.

Policininkas su reguliuotojo lazdele reguliuoja eismą.

Vairuotojas važiuoja link Šviesoforo.

Policininkas

Vairuotojau, stok!
Aš važiuosiu su tavimi kartu.

Voverytės

Ir mes kartu, ir mes kartu!
Pavažiuoja iki gatvės ir sustoja.

Voverytės kviečia Doktorą

Daktaras mums reikalingas.
Kviečiame ir jį kartu.

Privažiuoja Kiškių namą.

Policininkas
Kiškiai, ar pasiruošėt į žygį?

I kiškis
Mes į žygį pasiruošę,
Kuprines atšvaitais puošiam.
(*sėda į mašiną*)

Šarka
Kiškiai, kiškiai, kaip smagu!
Aš keliausiu su jumis kartu.

II kiškis
Mes tamsoj neišdykausim.
Kvieskim tamsą iškylauti.

Pasirodo Tamsa ir visi veikėjai važiuoja į salės vidurį.

Berniukas
Trumpa pasakaitė
„Atsargiai, mašina“

II kiškis
Jums šiandien sako:
Kad, mažasis drauge, tu
Gatvėj jaustumeis saugus,
Prisimink kelias
saugaus eismo taisykles.

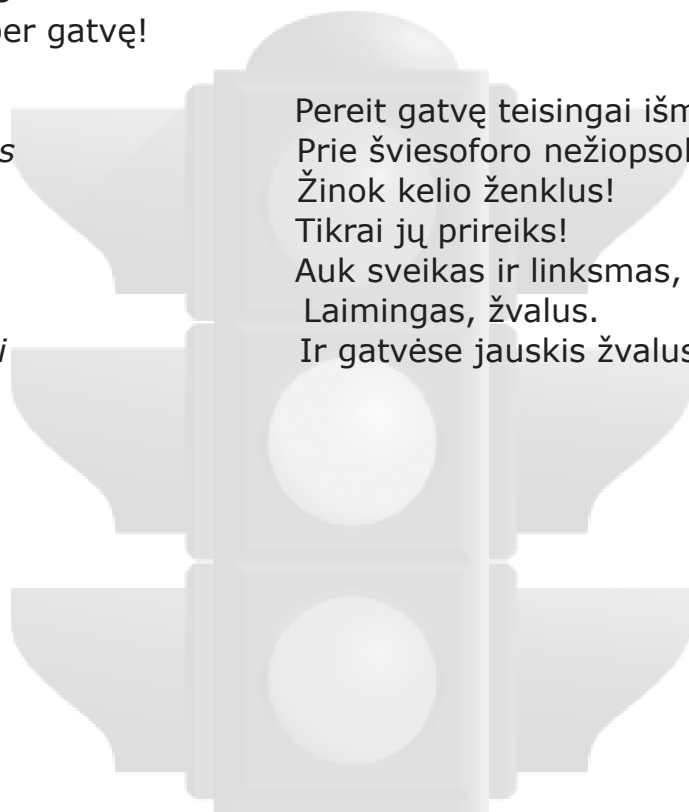
Policininkas
Tamsoj nebūkit be atšvaitų!

Mergaitė
Nežaiskite gatvėje!

Vairuotojas
Nebėkite per gatvę!

Šarka
Šviesoforas
Tamsa
I kiškis
II kiškis
Abu Kiškiai

Pereit gatvę teisingai išmok!
Prie šviesoforo nežiopsok!
Žinok kelio ženklus!
Tikrai jų prireiks!
Auk sveikas ir linksmas,
Laimingas, žvalus.
Ir gatvėse jauskis žvalus!

Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl vaikų saugaus elgesio kelyje

38

Pedagogai ir tėvai, siekdami saugaus vaikų elgesio kelyje ugdymo tikslų, turėtų stengtis naudoti aktyvią vaikų skatinančius veiklą metodus ir vengti tiesioginio verbalinio moralizavimo ar instruktavimo. Vis dėlto būtina patarti vaikams, kaip elgtis kelyje. Čia pateikiame konkrečius patarimus, kurie tinka ir kaip pokalbių temos, ir kaip dailės darbelių užduotys (tarkim, piešiami plakatai, rengiamos parodos, darbai aptarinėjami ir kt.).

Patarimai vaikams, kaip elgtis kelyje:

- reikia elgtis apdairiai – nežiopsoti kelyje (gatvėje), būti atidžiam;
- jei dega šviesoforo raudona šviesa – per kelią (gatvę) *draudžiama* eiti! Eik tik degant žaliai šviesoforo signalui;
- būk atsargus visur – ne tik eidamas į darželį, bet ir savame kieme;
- jei gatvės pereiti nespėjai, nebėk. Palauk saugumo saulėlyje, kol pravažiuos transporto priemonės;
- nebėk skersai kelio iš už stovinčio automobilio, nes pakliūsi po kito atvažiuojančio automobilio ratais;
- kelyje (gatvėje) nežaisk, o žaidžiančius perspėk – *tai pavojinga!*
- kelyje – iš darželio keliaudamas namo, eidamas per gatvę – būk susikaupęs, neišdykauk, nesistumdyk su draugais;
- *neskubėk, neskubėk, neskubėk!* Neskubėti yra visų svarbiausia. Geriau pavėluoti, negu po automobilio ratais pakliūti;
- *negalvok* apie pašalinius dalykus. Galvok tik apie tai, kaip saugiai pereiti kelią (gatvę);
- *susikaupk ir nesiblaškyk*. Elkis ramiai ir venk netikėtų veiksmų;
- *nekalbėk*. Jau eidamas į darželį ar namus, prie kelio (gatvės) liaukis kalbėjęs su draugais ar kitais bendrakeleiviais;
- *jei esi labai susijaudinęs, per gatvę neik*. Jei labai džiaugiesi ar liūdi, esi nusiminęs ar susierzinęs – per gatvę neik. Pirma nusiramink;
- *dairykis atidžiai*. Dairykis ir kelią apžvelk atidžiai. Ne tik žiūrėk, bet ir matyk;
- *klausykis įdėmiai*. Ne tik klausyk, bet ir girdėk. Tai padės tau laiku išgirsti artėjantį automobilį ir išvengti nelaimės;
- *visada įsitikink savo saugumu pats*. Nesek akiai kitais. Daugiau pasitikėk savimi. Galvok savo galva;
- reikia eiti šaligatviu, dešine puse. Taip pat galima eiti pėsčiųjų taku, jį žymi ženklas „Pėsčiųjų takas“;
- jei nėra nei šaligatvio, nei pėsčiųjų tako ir net kelkraščio, tuomet galima eiti važiuojamosios dalies pakraščiu viena eile prieš transporto priemonių važiavimo kryptį. Eiti tik kuo toliau nuo važiuojamosios dalies, kad neužkliudytų automobilis. Taip matysi priešais atvažiuojančius automobilius ir galėsi laiku pasitraukti;
- *tik niekada keliu (gatve) neik vienas, be suaugusiųjų!*
- iš namo laiptinės išeidamas apsižvalgyk, nes gali nepamatyti kiemu važiuojančio automobilio (dviračio ar motociklo). O jei dar lėksi „kaip akis išdegęs“, gali pakliūti tiesiai po automobilio (dviračio ar motociklo) ratais;
- neik į kelią (gatvę) iš už stovinčios transporto priemonės priekio ar galo. Paėjęk toliau nuo jos, kad gerai matytum kelią;

- *atsimink!* Pėsčiųjų perėjoje pirma juosta važiuojantis automobilis sustos tavęs praleisti, tačiau antra juosta važiuojantis automobilis kartais gali ir nesustoti. Todėl *neskubėk* ir palauk, kol sustos visomis juostomis važiuojantys automobiliai. Kartais ir vairuotojai būna išsiblaškę ir nedrausmingi;

- krūmai ir medžiai, taip pat gatvėje sustatyti, pro šalį važiuojantys automobiliai bei greta stovintys ar einantys pėstieji trukdo matomumui, todėl *atmink*: jei kelyje yra kliūtis, reikia paeiti toliau nuo jos;

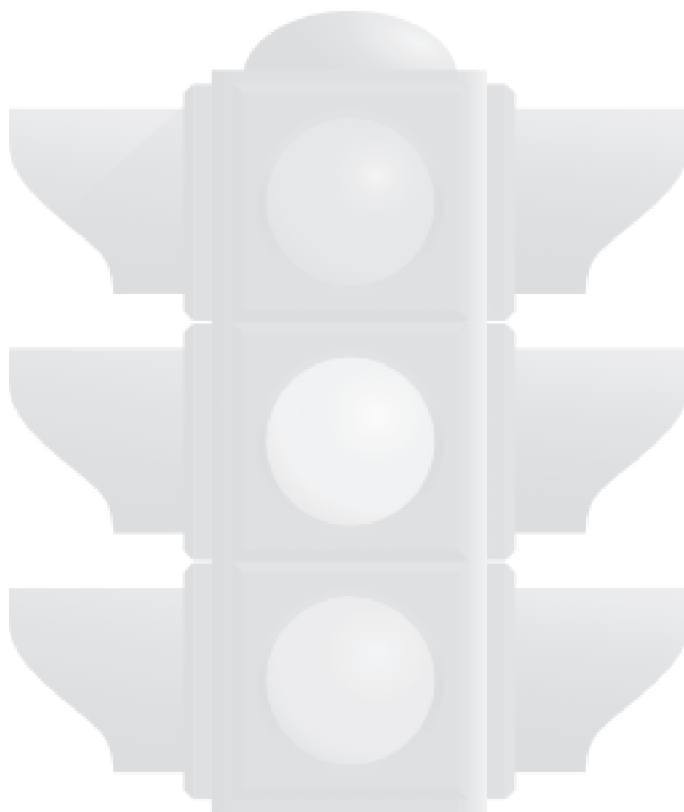
- jei tave netikėtai iš kitos kelio pusės pašaukia vardu – *nebėk!* Pamojuok, bet neskubėk, susirask saugią vietą pereiti kelią ir jį pereik su mama ar tėčiu;

- nebėk pasitikti automobiliu grįžtančios mamos ar tėčio. Sėdėdami prie vairo jie gali tavęs ir nepamatyti;

- kantrybė ir valia kelyje svarbiausia. Kartais reikia ilgokai pastovėti ir palaukti, kol automobiliai pravažiuos. Turėk kantrybės ir lauk;

- jei abejoji – spėsi pereiti kelią ar ne, – sustok ir jokių būdu neik. Nusiramink. Eik tik tada, kai būsi įsitikinęs savo saugumu;

- niekada nerizikuok. Geriau praleisti dar tolokai esančius automobilius. Pasilik laiko atsargą, jei suklytum, pargriūtum ir reikėtų atsikelti.

3. VAIKŲ SAUGUMO BUIITYJE ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

Vaikų saugumo buityje ugdymo turinys

Uždaviniai

- Padėti vaikui atpažinti pavojus buityje ir įgusti jų išvengti.
- Ugdyti nuostatą laikytis saugos buityje ir vengti rizikingo elgesio.

40

Vaikai turėtų žinoti ir suprasti, kokios ir kodėl gali atsitikti nelaimės kieme, namuose ir kitose patalpose, kodėl negalima žaisti su buitinais prietaisais, kaip galima išvengti nelaimių buityje, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, žinoti apie pavojus ir nelaimes prie vandens telkinių bei gebėti saugiai elgtis, žinoti, kokie yra ekstremalūs gamtos reiškiniai (vėtra, smarkus vėjas, liūtis, uraganas, pūga, kaitra) ir kaip apsisaugoti jų metu. Vaikai turėtų gebėti atsargiai elgtis su pavojingais daiktais ir prietaisais, pastebėti ir įvertinti pavojingas situacijas, pastebėti netinkamą kitų žmonių elgesį. Turėtų būti išugdyta savisaugos nuostata bei nuostata būti savarankišku ir atsakingu.

Siūloma veikla

Veiklos tikslas: ugdyti vaikų saugaus elgesio buityje sampratą ir įgūdžius, saugumo, savarankiškumo, atsakingumo nuostatas.

Veiklos uždaviniai:

- supažindinti vaikus su buities pavojais ir būdais jų išvengti;
- įtvirtinti vaikų žinias ir supratimą apie saugumo buityje svarbą;
- siekti, kad vaikai suvoktų ir gebėtų paaiškinti kai kurių įspėjančių apie pavojus ženklų reikšmes (pavyzdžiui, bendradarbiaujant su šeima vykdyti projektą „Kokius įspėjančius apie pavojus ženklus mačiau atostogaudamas?“);
 - suteikti žinių apie saugų elgesį darželyje, kieme, gamtoje, prie vandens, elgesį su gyvūnais, nepažįstamaisiais ir kita;
 - formuoti saugaus elgesio buityje ir gamtoje įgūdžius (pavyzdžiui, įpratinti vaikus nežaisti lifto jungikliais, be reikalo neliesti elektros prietaisų, neglostyti svetimų gyvūnų, nesimaudyti vieniems ir panašiai);
 - tobulinti ikimokyklinukų saugaus elgesio įgūdžius įvairių situacijų (esant ypatingoms oro sąlygoms – kaitrai, stipriam vėjui, nutikus nelaimei ir pan.) metu;
 - sudaryti galimybes vaikams įvairiais būdais – muzikos, dailės, judesio, vaidybos – išreikšti ir patikrinti savo patirtį;
 - siekti, kad vaikai perimtų vieni kitų patirtį.

Rekomenduojama įvairi veika vaikų saugumo buityje įgūdžiams formuoti – pokalbiai, išvykos, susitikimai su būtiną saugumą užtikrinančių profesijų (policininkų, gaisrininkų), kitų profesijų (gamtosaugininkų, elektrikų, veterinarų) atstovais; žaidimai, dailės, muzikos, vaidybos priemonių naudojimas, grožinės literatūros ir smulkiosios tautosakos skaitymas, klausymas; informacinių technologijų pasitelkimas (filmų „Saugus elgesys su gyvūnais“, „Dujos“, „Saugus elgesys vandenyje“, „Žiemos pavojai“ (www.civilinesauga.lt) aptarimas; dëlionių žaidimai „Žemės drebėjimas“, „Potvynis“, „Uraganas“, „Ugnikalnis“ (www.msp.gouv.gc.ca, www.icdo.org), atminties lavinimo ir labirintų žaidimai ir kita. Prieš kiekvieną tikslingą (teminį) pokalbį, žaidimą, projektą reikalingi įvadiniai pašnekesiai, o veiklai pasibaigus – reikalingas jos apibendrinimas. Siektina veiklas sieti, arba integruoti, be to, ramesnės veiklos formos (pavyzdžiui, pokalbiai) sietinos su aktyvesne vaikų veikla.

Idėjų pokalbiams ir kitokiai veiklai (projektams, viktorinoms, akcijoms) galima rasti internetiniuose puslapiuose: www.saugus-vaikas.lt, www.civilinesauga.lt, www.vpgt.lt, www.draugiskasinternetas.lt, įvairiuose leidiniuose (pavyzdžiui, *Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos įgyvendinimo rekomendacijos. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, ugdymo programose, leidinyje „Kaip būti saugiam. Pratybų sąsiuvinis pradinukams“* (žiūrėti šaltinių sąrašę). Šie šaltiniai padės rasti konkrečių bendradarbiavimo su tėvais galimybių, pavyzdžiui, paprašyti tėvų namuose su vaikais aptarti saugaus elgesio virtuvėje, svetainėje, vonios kambaryje ypatumus (www.civilinesauga.lt, patarimai).

Įvairi veikla ugdo visas vaiko kompetencijas:

- pažintinė kompetencija lavėja, kai vaikai sprendžia kryžiažodžius, atpažįsta simbolius (pavyzdžiui, įspėjamuosius pavojaus ženklus, telefono aparato skaitmenis, termometro rodmenis) skiria geometrines formas (pavyzdžiui, įspėjamuosius ženklus), kartu su suaugusiaisiais naudojami internetu (filmai, žaidimai, komiksai), eksperimentuoja (pavyzdžiui, tyrinėja bangų aukštį, vėjo greitį, ugnies spalvas, skruzdėlyno gyvenimą ir panašiai);
- komunikacinė kompetencija lavėja, kai vaikai ir suaugusieji kalbasi, svarsto, apibendrina, kai klausomasi grožinės ar dalykinės literatūros tekstų, kai menamos mįslės, kai vykdomi projektai (pavyzdžiui, „Pagalbos telefonai“, „Paukščių gripas“, „Saugios Kalėdų ugnys“), organizuojamos vaikų piešinių ar fotografijų parodos, viktorinos, akcijos;
- socialinė kompetencija lavėja, kai vaikai pajunta ir supranta kiekvieno žmogaus ir bendrą visų atsakomybę už saugumą buityje, suvokia nelaimių pasekmes;
- meninė kompetencija lavėja žaidžiant žaidimus su dailės, muzikos priemonėmis, vaidinant, improvizuojant. Žaisdami vaikai įtvirtina saugaus elgesio buityje įgūdžius, pasitikrina saugaus elgesio taisykles, patiria, kad neatsargiai žaidžiant galima susižeisti arba užgauti kitą. Žaidybinių situacijų metu vaikai sužino, kad negalima žaisti elektros skydinėse, apleistuose pastatuose, automobiliuose, šiukšlynuose, kad reikia vengti liesti kieme išmestus rakandus; vaikai pratinasi išvengti nelaimės, išmoksta elgtis kilus pavojui (pavyzdžiui, sužino, kokiais pagalbos telefonais skambinti atsitikus nelaimei). Vaidybiniai žaidimai ir projektai padeda pedagogams integruoti visų ugdymo sričių lavinimo tikslus, be to, tai tinkama galimybė kryptingai bendradarbiauti su tėvais, viešai parodant, kas patirta, sužinota, ir kartu su tėvais planuoti tolimesnius saugios elgsenos įgūdžių formavimo veiksmus.

Pokalbiai

Rekomenduojamos pokalbių su vaikais temos: „Kokie pavojai yra jungiant elektros prietaisus?“, „Kaip elgtis vonioje?“, „Liftas“, „Žaisdamas būk atsargus“; „Svetimas gyvūnas gali sužeisti“; „Kodėl reikia mokėti naudotis elektros prietaisais?“, „Ką gali saulutė?“, „Vanduo gali būti pavojingas“; „Pavojingi (nesaugūs) žaidimai ir daiktai“, „Kaip apsisaugoti nuo žaibo“; „Kaip elgtis pučiant stipriam vėjui“, „Ar žinai, kas yra uraganas?“, „Kaitrioji saulė“, „Kaip elgtis prie vandens telkinių?“, „Kaip elgtis baseine?“, „Kaip elgtis pasiklydus?“, „Nelaimės buityje“, „Saugumas kieme“, „Saugumas patalpose“, „Pavojingi ir prietaisai“, „Svetimi ir nepažįstami žmonės“, „Kaip žaisti darželio kieme?“, „Ar šulinys gali būti pavojingas?“, „Kanalizacijos šulinių pavojai“; „Pagalbos telefonai“, „Aš – žvejys“, „Kaip elgtis valtyje?“, „Kaip elgtis ant ledo?“ ir kitos.

Tautosakos ir grožinės literatūros kūriniai

42

Patarlės puikiai tinka pokalbiui su vaikais pradėti arba pabaigti. Aiškinamasi jų prasmę, o pedagogai ir tėvai pateikia patarles atspindinčių pavyzdžių ir juos aptaria. Bendradarbiaujant su tėvais galima paprašyti jų kartu su vaikais namuose sukurti patarlių, mįslių, eilėraščių apie saugią gyvenseną. Eilėraščiai atkreipia vaikų dėmesį į gamtos reiškinius, jų turinys gali pastūmėti aptarti, panagrinėti kitus pavojingus gamtos reiškinius ar situacijas; be to, eilėraščius galima mokyti deklamuoti. Pasakose vaizduojami gamtos reiškiniai, situacijos, dialogai gali būti aptariamai, o pačios pasakos ar atskiri jų epizodai – vaidinami, improvizuojami, piešiami ir panašiai. Grožinės literatūros ar dalykiniai (pažintiniai) tekstai (pavyzdžiui, vaikiškos enciklopedijos, žurnalai) formuoja vertybines vaikų nuostatas – atsakomybę, bendrumo jausmą, norą padėti ir kita.

Patarlės

- Atsarga gėdos nedaro.
- Atsarga duonos neprašo.
- Kur atsarga, ten tvarka ir bėdų nėra.
- Eik pamažėl – toliau nueisi, siek iš lėto – daugiau pasieksi.
- Greit bėgdamas dažnai apvirsi.
- Sveikata ir už auksą brangesnė.
- Savo sveikata rūpinkis pats.
- Tiesiai – arčiau, aplink – greičiau.
- Neskubėk ir būsi pirmas.

LIETUS MIŠKE

Barto A. *Žiemos gėlės*. Vilnius, 1974.

Mes išėjom grybų raut,
Į krepšius pilvotus kraut.
Tik staiga – lietus! Baisus!
Permerkė iškart visus.

Aš matau, kaip nulenkta –
Čia viena, čia jau kita –
Virpa lūždama šaka.
Oi, koksai lietus miške!

Ir tylos jau nebėra.
Žiūrim – siautėja audra,
Svaido viesulas smarkus
Ažuolus lyg žaisliukus!

Oi, koksai miške lietus!
Vėjas ūžauja rūstus.
Medžių lapai: šū-šū-šū.
Ne grybus namo nešu –
Ant nosytės daug lašų.

LIETUTIS

L. Gutauskas
Glebuviėnė V., Matutis A. (sud.) *Mažųjų skaitiniai*. Kaunas, 1986.

– Vyt-vyt-vyt!
Tu, kregždyt,
Ar lietutis
Greit ims lyt?
– Kai Dundulis
Sundundės,
Tai lietutis
Lyt pradės.

SAULĖ

L. Gutauskas
Glebuviėnė V., Matutis A. (sud.) *Mažųjų skaitiniai*. Kaunas, 1986.

Ugnis-liepsna –
Debesų pakraštėliais.
Per kalvas bėga,
Ežerais plaukia,
Gailioj rasoje žiba.

SAULĖ, ŠALTIS IR VĖJAS

Latvių pasaka

Gražienė V. (sudarytoja). *Tautosakos ir grožinės literatūros kūriniai* ikimokyklinio amžiaus vaikams. Vilnius, 1989.

Seniai, labai seniai tai buvo. Kartą ėjo keliu saulė, šaltis, vėjas ir eidami tarpusavyje kalbėjosi.

Saulė sako:

– Aš esu už judu stipresnė!

Šaltis atkerta:

– Ne, aš esu stipresnis.

Vėjas nenusileidžia:

– Ne, netiesa. Aš stipriausias!

Visi žino, kad stipriam gera gyventi pasaulyje: eini, kur nori, visi tavęs bijo. Bet kaip čia dabar nuspręsti, kuris stipresnis?

44 Eidami sutinka žmogų. Tasai iš mandagumo nusiima kepurę, linkteli praeiviams ir nudrožia savo keliais.

Žmogui dar netoli nuėjus, trys keliauninkai šaukia jį atgalios. Jie nori sužinoti, kuriam iš jų nusilenkęs – negi visiems trims.

Jie ir klausia:

– Sakyk, žmogau, mums teisybę: prieš kurį iš mūsų tu kepurę kėlei ir kuriam nusilenkei? Negi visiems trims iš karto?

Žmogus galvoja, galvoja, bet nežino, ką atsakyti. Saulė gali smarkiai užkaiinti, šaltis – stipriai šaldyti, o vėjas – žemę išdžiovinti. Kuriam atiduoti didžiausią garbę?

Galop žmogus sugalvojo: „Ar nebus geriausia, jeigu pasakysiu vėjui? Kad ir kaip saulė kepina, vėjui papūtus, tuoj vėsiau pasidaro. Kad ir kaip šaltis spaudžia, vėjui iš pietų pasisukus, tuojau šilčiau pasidaro“.

Taip apsvarstęs, jis ir sako:

– Vėjui nusilenkiau.

Saulei atsakymas nepatinka, ir ji pagrasina žmogui:

– Visą amžių atminsi, kad vėją pripažinai didžiausiu!

O vėjas ramina žmogų, tardamas:

– Nebijos nei saulės, nei šalčio! Jeigu jie norės tau ką bloga daryti, tu tik mane prisimink!

Vasarą saulė sugalvojo žmogų pamokyti ir sujudo jį visu karštumu spiginti. Žmogui taip karšta pasidarė, jog nebežino kur dėtis: nei lauke, nei kambaryje neranda vėsios vietos, nors į vandenį lįsk, bet kiek ilgai vandeny tupėsi?

Tada žmogus prisiminė vėją ir šūktelėjo:

– Bent vėjelis imtų pūsti, vis nebūtų taip karšta!

Ir vėjelis tuoj pat iš šiaurės padvelkė, oras pamažu atvėso. Žmogus vėl galėjo savo darbą dirbti, o saulė turėjo pripažinti, kad vėjas vis dėlto stipresnis.

Žiemą ir šaltis norėjo žmogų pamokyti. Ir užleido jis tokį speigą, jog net kambaryje kailinių nenusivilksi.

Žmogus vėl prisiminė vėją ir sako:

– Bent vėjelis imtų pūsti, tada apsiniauktų ir šaltis atsileistų.

Ir vėjas kaipmat iš pietų papūtė, ir šaltis pamažu ėmė kristi. Žmogus išėjo iš kambario ir taisosi į mišką malkų važiuoti.

Ir šaltis pamatė, kad vėjas už jį stipresnis – nėra ko daugiau galynėtis. Žmogus ramiai sau į mišką išėjo ir dirba savo darbą.

Sutikęs saulę, vėjas sako:

– Stipresnis tas, kas savo jėga nesididžiuoja. Tiktai darbas gali parodyti, kad daugiausia jėgų turi.

Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl vaikų saugaus elgesio buityje

Pedagogai ir tėvai, siekdami saugaus vaikų elgesio buityje ugdymo tikslų, turėtų stengtis patarti vaikams, kaip elgtis buityje (namie, kieme, darželyje, išvykoje ir kitur). Čia pateikiame patarimus, kuriais galima pasinaudoti ir kaip pokalbių, projektų, viktorinų, meninės veiklos temomis (plakatų kūrimo ir pan).

Konfliktus spręsk taikiai

- Išmok spręsti nesutarimus taikiai.
- Muštynės nesutarimų neišspręs.
- Atsitrauk.
- Išsiaiškink, kas atsitiko.
- Išklausk ir nebijok pripažinti, kad buvai neteisis.
- Stenkis rasti būdą išspręsti problemą.

Elektros prietaisai

Ikimokyklinukas turi žinoti, kodėl elektra kartais sužeidžia ir kaip reikia elgtis su elektros prietaisais.

Įspėkite vaiką, kad elektra gali būti pavojinga:

- neikišk daiktų į elektros lizdą;
- niekada neardyk ir nebandyk taisyti sugedusių elektros prietaisų;
- nežaisk su elektros laidais;
- jeigu užuodi dūmus, kas nors skleidžia įtartiną kvapą, žiežirbuoja – iškart pranešk suaugusiam žmogui;
- nelipk į elektros stulpus, nesiartink prie elektros įtampos patalpų;
- neskraidink aitvarų, jeigu esi arti elektros laidų.

Elgesys su nepažįstamaisiais

Vaikas nori išgirsti atsakymus į daugelį klausimų: kaip elgtis namuose likus vienam, ar galima ir kur galima eiti vienam, kaip elgtis sutikus nepažįstamą žmogų, kaip paprašyti pagalbos pasiklydus.

Patarimai:

- atsimink, kad būdamas vienas, pats privalai rūpintis savo saugumu. Jei atsitiko taip, kad pasiklydai, neišsigąsk. Drąsiai kreipkis pagalbos į uniformuotą policininką ar moterį su vaiku;
- jei suaugęs nepažįstamasis prašo tavęs pagalbos, jis elgiasi netinkamai. Jam gali padėti tik kitas suaugęs žmogus, o ne vaikas;
- nepažįstamasis gali atrodyti malonus, žinoti net tavo vardą. Tačiau tu jo nepažįsti, tad būk atsargus;
- niekada nesakyk nepažįstamajam savo vardo, pavardės, adreso, telefono numerio, kur dirba tėveliai;
- jei lieki namuose vienas, niekam to nesakyk;
- niekur neik su nepažįstamu žmogumi;
- nieko neimk iš nepažįstamo žmogaus, net jai tai tavo daiktai;
- visada laikykis atokiau nuo nepažįstamo žmogaus, o pajutęs pavojų bėk pas tą, kas gali tau padėti.

Elgesys su gyvūnais

Dauguma vaikų turi augintinius, todėl drąsiai elgiasi ir su svetimais gyvūnais. Tačiau yra daug taisyklių, kurių reikia laikytis, kad neįvyktų nelaimė:

- neprijaukinti gyvūnai gali būti pavojingi;
- niekada nesiartink ir neglostyk nepažįstamų gyvūnų;
- jei šuo sužeistas, miega, ėda, jei šalia yra mažų šuničių, – neik artyn;
- jei atsiveja šuo, nebėk nuo jo, ramiai stovėk ir garsiai nešauk;
- nežiūrėk į akis šuniui. Lėtai nuo jo atsitrauk, nedaryk staigių judesių;
- niekada nebandyk paglostyti už tvoros esančio svetimo šuns ar katės;
- būk atsargus, gyvūnai gali įkąsti;
- net nedidelis įkandimas gali būti labai rimtas;
- iškart pasakyk suaugusiajam, jeigu taip atsitiko;
- jeigu nieko nėra aplink, skambink 02 arba 112;
- nepadėk ragelio ir išklausyk, kaip turėtum elgtis.

46

Elgesys vandenyje ir ant ledo

- Visada stenkis būti bent su vienu draugu.
- Apsidairyk, ar aplink yra suaugusiųjų.
- Niekada nebūk vandenyje vienas, be suaugusiųjų priežiūros.
- Visada stenkis būti bent su vienu draugu.
- Neik į vandenį be leidimo.
- Neišdykauk vandenyje.
- Nesimaudyk pavargęs ar jei blogai jautiesi.
- Žinok apie gelbėjimosi priemones (pripučiamus ratus, plaustus).
- Vienas neik maudytis į atvirą vandens telkinį.
- Jeigu kažkas skęsta – iškart ieškok pagalbos.
- Jeigu arti yra telefonas – skambink 02 arba 112.
- Nepadėk ragelio ir klausykis nurodymų, kol operatorė pasakys, kad pagalba tuoj atvyks.
- Draudžiama žaisti arti prieplaukos krašto, tilto, stataus kranto.
- Išvis neik gilyn.
- Nenardyk, nešokinėk nuo skardžių ir paaukštinių.
- Nemėgink plaukioti ant savadarbių plaustų, rąstų, lentų. Jie gali neišlaikyti tavo svorio arba apvirsti.
- Neplaukiok toli nuo kranto ant pripučiamų čiužinių, padangų kamerų.
- Vaikai, būkite atsargūs prie kranto – čia ledas yra silpnėsnis.
- Trapus, plonas ledas būna tose vietose, kur jame iššąla medžių šakos, lentos ir kiti daiktai, o taip pat arti krūmų, medžių, nendrių.
- Netvirtas ledas susidaro tose vietose, kur įteka vanduo iš gamyklų, fabrikų, kur įteka upeliukai, yra šaltinių.
- Einant ledu būtina aplenkti tas vietas, kurios yra užpustytos sniegu, nes ledas po sniegu visada plonesnis.
- Ledas labai pavojingas esant atodrėkiui.
- Prieš eidamas ant ledo apsižvalgyk, ar nėra praminto tako ar paliktų pėdų. Jeigu yra, eik jomis, nes tai jau išbandytas kelias.
- Einant ledu reikia turėti lazda ir ja tikrinti ledo storį.

Gamtos reiškiniai

Lietus, audra su griaustiniais ir žaibais, sniego audra, škvalas, uraganas – tai nekasdieniai reiškiniai, net ne visi suaugusieji žino, kaip galima apsisaugoti jų metu.

Kaip elgtis per šalčius?

- Dideliems šalčiams užklupus, patartina likti namuose.
- Renkitės šiltai, kad nenušaltumėte ausų, nosies, skruostų.
- Nušalusią vietų jokia būdu negalima šildyti karšta pūsle ar laikyti prie ugnies, trinti sniegu.

Jei užklupo perkūnija

- Perkūnijai užklupus maudantis, tuoj pat lipk į krantą. Jeigu žaibas trenks į vandenį, nukentėsi.
- Griaudžiant perkūnijai neik vandens telkinių krantais.
- Nesislėpk po aukštais pavieniais medžiais, nes į tokius medžius neretai trenkia žaibas.
- Nelaikyk rankose metalinių daiktų, neliesk metalinių konstrukcijų.
- Griaudžiant perkūnijai, neik iš namų. Uždaryk langus, duris.
- Perkūnijos metu nebūk arti elektros laidų, antenų, langų, durų, namo lauko sienų, prie kurių auga dideli medžiai.
- Žaibuojant nebėgiok lauke.

Kaip apsisaugoti blogu oru

- Jeigu gali, blogu oru pasilik patalpoje.
- Su tėveliais pasikalbėk, kurios vietos namuose yra saugiausios.
- Nebūk arti langų ir stiklinių durų.
- Saugiausios vietos paprastai yra koridorius, tualetas ir vonios kambarys.
- Jeigu prasidėjus blogam orui esi lauke, eik tiesiai namo.
- Jeigu namai toli, pasislėpk saugioje vietoje ir paskambink ar kitaip pranešk tėveliams.
- Saugokis krintančių šakų ir medžių.
- Jeigu žaibuoja, nestovėk po medžiu, stenkis atsidurti saugiamo pastate.
- Pasilik viduje, kol blogas oras pasibaigs.

Elgesys atsitikus nelaimei

Gyvybei ir sveikatai pavojingų situacijų pasitaiko kuo įvairiausių. Tinkamai elgian-tis, nelaimingų atsitikimų galima išvengti.

Visada naudinga priminti vaikui šiuos patarimus:

- stebėk aplinką: stenkis pajusti galimus pavojus, įvertinti jų grėsmę ir tik tada nuspręsti, ar galima ką nors daryti;
- klausyk patarimų, prisimink, ką tau buvo patarę tėveliai, pedagogai;
- prisimink, kas buvo nutikę kitiems panašioje situacijoje;
- tvirtai laikykis draudimų, atkreipk dėmesį į visus įspėjimus apie pavojų;
- pastebėjęs gresiantį pavojų, nedelsdamas apie jį papasakok suaugusiesiems, įspėk draugus.

GAISRAI IR VAIKŲ SAUGAUS ELGESIO ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

Vaikų saugumo ugdymo turinys

Uždaviniai

- Padėti vaikui pažinti ugnį ir suprasti jos naudą ir žalą žmogui ir gamtai.
- Formuoti nuostatą saugiai elgtis su ugnimi.

Vaikai turėtų žinoti ir suprasti ugnies teikiamą naudą žmogui, ugnies daromą žalą žmogui ir aplinkai, žinoti ir gebėti paaiškinti, kas sukelia gaisrą, kaip apsisaugoti nuo žaibo, žinoti ir gebėti išsikviesti pagalbą, gebėti saugiai elgtis su ugnimi, žinoti ir gebėti adekvačiai elgtis kilus gaisrui, turėti žinių apie aliarmo signalą, nudegimus, evakuaciją, pirmosios pagalbos suteikimą ir ugnies gesinimo priemones. Ugdoma nuostata pažinti, saugoti ir gerbti ugnį, saugiai su ja elgtis.

48 Veikla

Veiklos tikslas: ugdyti vaikų saugaus elgesio su ugnimi sampratą ir įgūdžius, saugumo, savarankiškumo, atsakingumo nuostatas.

Veiklos uždaviniai

Vaikų saugumo gaisro akivaizdoje ar vengiant jo įgūdžiams formuoti rekomenduojama įvairi veika – pokalbiai, situacijų komentavimas, žaidimai, dailės, muzikos, vaidybos priemonių naudojimas, vaikams skaitomos grožinės literatūros, smulkiosios tautosakos, dalykinės (pažintinės) literatūros klausymas; susitikimai su saugumą užtikrinančių profesijų žmonėmis (elektrikais, policininkais, gydytojais, gaisrininkais ir kitais); informacinių technologijų naudojimas (vaizdo medžiagos „Gaisras gamtoje“, „Gaisro priežastys“, „Kaip elgtis gaisro metu“ (www.civilinesauga.lt) aptarimas; atminties lavinimo ir labirintų žaidimai „Pavojus“, „Gelbėtojai“ (www.icdo.org) ir kita. Bet kokiai veiklai pasibaigus, reikalingas aptarimas: apibendrinimas, diskusijos. Siektina įvairias veiklos formas sieti, ramesnę veiklą derinti su įvairia kita vaikų veikla.

Idėjų pokalbiams ir kitokiai veiklai (projektams, viktorinoms, akcijoms) galima rasti interneto svetainėse: www.civilinesauga.lt, www.vpgt.lt, vaikų enciklopedijose, metodiniuose leidiniuose (žiūrėti šaltinių sąrašą). Šie šaltiniai padės rasti konkrečių bendradarbiavimo su tėvais galimybių, pavyzdžiui, galima paprašyti tėvų namuose su vaikais aptarti saugaus krosnies ar židinio naudojimo ypatumus, nuvykti apžiūrėti artimiausios gaisravietės ir panašiai.

Įvairi veikla ugdo visas vaiko kompetencijas:

- pažintinė kompetencija lavėja, kai vaikai sprendžia kryžiažodžius, atpažįsta simbolius (pavyzdžiui, įspėjamąjį ženklą „Atsargiai, gaisras“, skiria geometrines formas (pavyzdžiui, telefono aparato skaitmenis), kartu su suaugusiaisiais naudojami internetu (vaizdo medžiaga, žaidimai), eksperimentuoja, tyrinėja (pavyzdžiui, kartu su suaugusiaisiais sukuria evakuacijos iš namų planą; mokosi saugiai uždegti ir užgesinti degtuką, žvakę, žiebtuvėlį);

- komunikacinė kompetencija lavėja, kai vaikai ir suaugusieji kalbasi, svarsto, apibendrina, kai klausomasi grožinės ar dalykinės literatūros tekstų, menamos mįslės, vykdomi projektai (pavyzdžiui, kuriamos ir iliustruojamos „Naudojimosi ugnimi taisyklės“, piešiami, „gaminami“ „Pagalbos telefonai“), organizuojamos parodos, viktorinos, akcijos;

- socialinė kompetencija lavėja, kai vaikai pajunta ir supranta kiekvieno žmogaus ir bendrą visų atsakomybę už saugumą, suvokia nelaimių pasekmes;

- meninė kompetencija lavėja, žaidžiant žaidimus su dailės, muzikos priemonėmis, vaidinant (pavyzdžiui, spektaklį pagal M. Vainilaičio eiliuotą pasaką „Ežio namas“; gaisro, gelbėjimosi, gesinimo ir kitas situacijas), improvizuojant. Žaisdami vaikai įtvirtina saugaus elgesio įgūdžius, „pasitikrina“ saugaus elgesio taisykles.

Pokalbiai

„Ugnies spalvos“, „Žvakės“, „Nežaisk su degtukais“; „Ugnis – mūsų draugas ir priešas“, „Ugnies nauda“, „Ugnies pavojai“, „Kas sukelia gaisrą?“, „Kaip gesinti ugnį?“, „Ugniagesių darbai“, „Gaisrinė mašina“, „Kas apsaugo gaisrininkus?“, „Gaisrų priežastys“, „Degios medžiagos“, „Gaisro gesinimo priemonės“, „Gelbėk – pranešk – gesink“, „Jei užsidegė rūbai“, „Ir pievai, ir miškui skauda“ „Šventinė Joninių ugnis“, „Vėlinių ugnelės“, „Gabija“ ir kita.

49

Žaidimai

Sausra ir griaustinis

Žaidžiama miško aikštelėje, paplūdimyje.

Kartu su vaikais pastatoma palapinė. Skaičiuotės ar kitu būdu (draugiškai susitarus, burtais ar panašiai) išsirenkamas žaidimo vedėjas. Vedėjui sušukus „Sausra“, visi vaikštinėja aplink palapinę, vaizduodami kaip karšta (gestais prašo vieni kitų atsigerti, atsisagsto drabužius, vėduojasi, braukia prakaitą...). Kol vedėjas kartoja „Sausra, sausra“, tol visi imituoja sausrą. Staiga vedėjas sušunka „Griaustinis“. Visi žaidėjai sprunka į palapinę slėptis nuo griaustinio ir lietaus. Paskutinis į palapinę įlindęs žaidėjas tampa vedėju.

Tautosakos, grožinės literatūros kūriniai, pažintiniai tekstai

Vaikų klausomi tekstai apie ugnį, jos keliamus pavojus, gelbėjimosi ir gelbėjimo būdus jiems suteikia žinių, be to, turi emocinį atspalvį, kuris sustiprina įspūdį, skatina elgtis atsakingiau, atsargiau, skatina veikti kartu. Pažintinių tekstų ištraukos atkreipia dėmesį ir į senovinius papročius, tradicijas, ir į dabartinio gaisrininkų darbą. Čia pateikiama keletas tinkamų pavyzdžių.

NELIESKI DEGTUKŲ

Gaižauskaitė Z. *Kur vaikus zuikienė slepia*. Kaunas, 2004.

Nelieski degtukų,
Nedegink žolės.
Išgelbėt voruokų
Vorai negalės.

Nejaugi tau reikia
Tų dūmų juodų?
Nedegink bitelės
Tarp pievos žiedų.

Užpūski degtuką,
Jei tokį laikai.
Lai žemėje straksi
Kiškučių vaikai.

APIE KĄ PASAKOJA UGNIS

50

G. Cyferonas

Gražienė V. (sudarytoja) *Saulės kelias*. Kaunas, 1994.

Pakanka brėžtelėti degtuką į dėžutę, spragtelėti žiebtuvėliu, prikišti liepsną prie malkų – ir štai jau krosnyje smagiai traška ugnis.

Tačiau buvo tokie laikai, kai įkurti ugnį buvo labai sunku. Buvo ir tokie laikai, kada žmonės iš viso nemokėjo jos įskelti, maža to: baisiai jos bijojo.

Pirmykščiai žmonės daug kartų buvo matę, kaip, baisiai uždama ir dundėdama, žemė atsiverdavo. Iš jos vidaus išsiverždavo juodų dūmų kamuoliai, lėkdavo akmenys, kildavo į dangų liepsnos stulpai. Mes jau žinome, kad tai išsiveržė ugnikalnis. Bet pirmykščiai žmonės nežinojo, kas tai yra. Juos apimdavo siaubas, ir drauge su savo gyvuliais jie bėgdavo šalin.

Kartais kildavo baisi audra, blykčiodavo akinantys žaibai ir padėgdavo mišką. Ir žvėrys, ir žmonės bėgdavo nuo degančio miško, nes tuo metu žmogus nežinojo, kad ugnis baisiai sužaloja kūną ir sukelia skausmus.

Tūkstantį kartų žiemą keitė vasara, kol pirmykščiai žmonės sužinojo, kad ugnis gali būti ir draugas. Ji gali teikti ir šilumą, padaryti minkštą ir skanią mėsą, prie ugnies nereikia bijoti laukinių žvėrių: juos nubaido aukštai kylančios liepsnos.

Tačiau įkurti ugnį žmonės vis dar nemokėjo.

Ilgainiui jie pastebėjo, kad vėjas didina liepsną. Tada žmonės ėmė pūsti žarijas, kad jos įsidegtų. Jie pastebėjo ir tai, kad akmuo nedega, o medžio kamienas, sausos šakelės, sausi lapai užsidega.

Pamažu žmonės išmoko saugoti, išlaikyti ir atsargiai elgtis su ugnimi. Ugnis spragsėdama dega židinyje, siaučia didžiuliuose katiluose, elektrinėse. Ji nematoma, tačiau dirba automobilio ir lėktuvo motore; švelnia šviesa šviečia lempos – tarnauja žmogui.

ŽARIJOS PRIJUOSTĖJE

Lietuvių pasaka

Gražienė V. (sudarytoja) *Saulės kelias*. Kaunas, 1994.

Viename sodžiaus gale gyveno labai varginga moteriškė. Visas jos turtas buvo gryčelė, nedidelis daržas prie gryčelės ir karvė.

Vieną vakarą moteriškė išėjo su melžtuve pasitikti savo karvutės, o skerdžius ir sako jai:

– Tavo žalosios jau nebėra. Atsiliko nuo galvijų, užėjo vilkas ir papjovė.

Moteriškė sunkiai atsiduso ir neištarė nė žodelio.

Parėjus į trobą, pradėjo ruošti vakarienę. Apžiūrėjo – nebėra ko virti, net žarijos židinyje, ir tos išblėsusios. Nuėjo ji pas kaimyną, turtingą žmogų ir pasiskundusi nelaime, paprašė duoti ugnies ir paskolinti nors pusę gorčiaus miltų. Bet šykštus ir kietos širdies kaimynas nieko jai nedavė.

Eina moteriškė namo ir pamato už ganyklos kampo pakrūmėje ugnelę degant. Ji pamanė būsią piemenys kūrenę ugnį ir palikę neužgesinę. Bet priėjusi žiūri – sėdi senas senelis ir kūrena ugnį. Ji paprašė žarijų.

– Duok prijuostę, įbersiu, – tarė senelis.

– Išdegs prijuostė, žarijos iškris, ir nieko neparsinešiu, – tarė nustebusi moteriškė.

– Nieko, prijuostė neišdegs, – atsakė senelis ir pripylė jai žarijų pilną prijuostę.

Prijuostė tikrai nedegė, ir moteriškė jas parsinešė namo. Parėjusi žiūri – ne žarijos, o aukso pinigai.

Nudžiugo moteriškė. Paėmė du pinigus ir nuėjo pas tą patį kaimyną miltų nusipirkti. Kaimynas pardavė jai miltų ir klausia:

– Kurgi gavai tokių gražių pinigų?

Moteriškė viską papasakojo.

Kaimynas, išleidęs moteriškę, pasiėmė maišą ir nuėjo pas aną senelį ugnies. Senelis jam pripylė žarijų pusę maišo. Tas parsinešęs išbėrė žarijas asloje ir vos spėjo išbėgti – troba užsidegė ir bematant supleškėjo.

BEBRIUKŲ PIRKELĖ

Gaižauskaitė Z. *Bebriukų pirkelė*. Kaunas, 2000.

Gal kas matė,
Gal nematė,
Kaip bebriukai
Namą statė.

Ir, užtvenkę
Upelius,
Rausė pamatus
Gilius.

Iškasti jau
Pamatai.
Bet darbų
Dar du šimtai.

Reikia rąstų,
Reikia molio...
Prakaituoja,
Pluša broliai.

Ir durims
Jau kerta angą.
Kiekvienam kampe –
Po langą.

Kala vinį –
Vienas, du...
Oi, baltumas
Koks grindų...

Žiū, ir namas
Toks dailus:
Jau įdėjo ir
Stiklus.

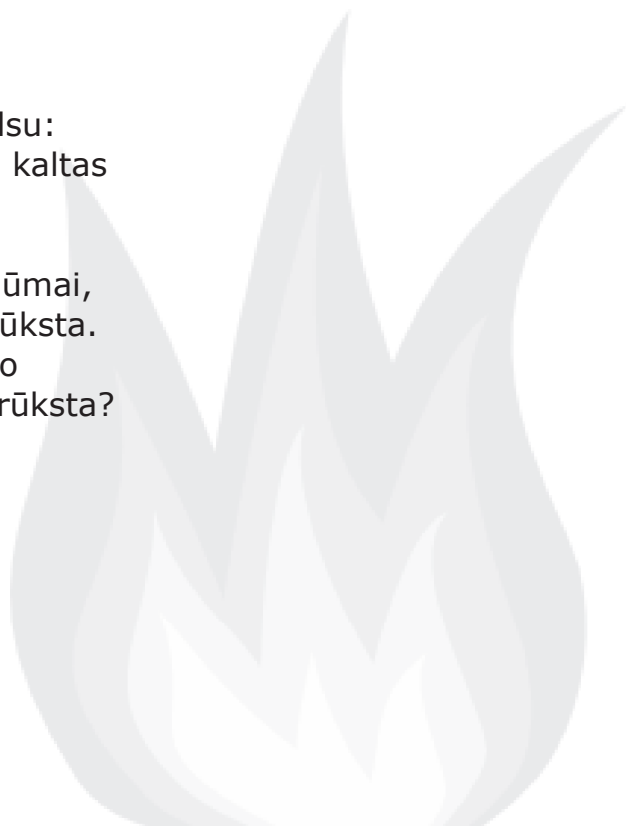
Iš raudono
Molio plytų
Ir krosnelė
Pastatyta.

Tuoj ugnele
Kurti bando.
Kai užkūrė –
Nusigando.

Verčias dūmų
Kamuoliai.
O bebriukai –
Aja-jai...

Aja-jai-
Vienu balsu:
– Kas čia kaltas
Iš tiesų?

Verčias dūmai,
Krosnis rūksta.
Spėkit, ko
Pirkelei trūksta?

M. Vainilaitis
Rimkus V. *Apie gaisrus ir gelbėtojus*. Kaunas, 1998.

Užkūrei tu žolę – ir šiltas
Dūmelis, ugnelė graži,
Liepsnoja gyvenimo tiltas,
Boružės vaikeliai maži.
Užkūrei tu žolę – neliko
Boružės šalelės gimos,
Žiojėja ant molžemio pliko
Žaizda motinėlės gamtos.

Rekomenduojamos pažintinių tekstų ištraukos

Bakūnaitė J. *Auginu gyvybės medį*. Vilnius, 1998.

Išmokęs įskelti ugnį, žmogus nenorėjo su ja skirtis. Į ugnį jis žvelgė kaip į paslaptinę būtybę. Patyręs, kad su ugnimi reikia elgtis atsargiai, žmogus ją sudievinio ir davė gražų vardą. Gabija. Į ugnį žmonės kreipėsi: Ugnele Gabija, Gabijonėle.

Ilgai išliko paprotys beriant druską į verdamą valgį užberti jos ir ant ugnies. Taip pamaitindavo ugnį. Suaugusieji su ugnimi elgėsi pagarbiai, to mokė ir vaikus. Į ugnį negalima spjauti, ją spardyti, mindžioti. Buvo sakoma: „Kas į ugnį spjaudys, tam po mirties velniai duos laižyti karštą plytą“. Ugniai užgesinti buvo naudojamas tik švarus, tyras vanduo.

Krikščionybės laikais Gabijos funkcijas perėmė Šv. Agota.

Bakūnaitė J. *Auginu gyvybės medį*. Vilnius, 1998.

Gaisras. Siaubą keliantis žodis. Kas matė degantį pastatą, mišką, nepamirš visą gyvenimą. Nedažnai nubaudžiami žmonės, sukėlę gaisrą. Šitai dažniausiai padaro neatsargus, abejingas, kerštingas žmogus.

Visad ieškoma būdų, kaip nelaimės išvengti. Šv. Agota, pakeitusi Gabiją, – gelbėtoja nuo gaisrų. Legendose apie Šv. Agotą pasakojama, kad ji buvo kankinama ugnimi (po mirties paskelbta šventąja). Tikima, kad Šv. Agota padeda žmonėms išvengti gaisro arba jį užgesinti.

Vasario 5 dieną žmonės eina į bažnyčią šventinti duonos. Pašventinta duona būdavo suvyniojama į lininės drobės skiautę ir pagarbiai laikoma. Kilus gaisrui, Šv. Agotos duona būdavo metama į ugnį, kad neišplistų.

Bakūnaitė J. *Auginu gyvybės medį*. Vilnius, 1998.

Ugniagesių globėjas yra Šv. Florijonas. Tai buvo romėnų karo valdininkas. Lietuvoje Šv. Florijono statulėlės buvo skirtos namus apsaugoti nuo gaisro. Jis vaizduojamas gesinantis namą, su vėliava ir pririštu girnų akmeniu. Dabartiniu metu Šv. Florijono diena – gegužės 4-oji tapo Lietuvos ugniagesių profesine švente. Tą dieną ugniagesiai organizuoja pasirodymus, susitinka su žmonėmis, pasakoja apie savo darbus.

Rimkus V. *Apie gaisrus ir gelbėtojus*. Kaunas, 1998.

Ugniagesys-gelbėtojas – ypatinga profesija. Tai ne tik profesija, bet ir pašaukimas. Ugniagesys turi būti fiziškai stiprus, puikiai išmanantis savo darbą. Ugniagesio profesija vilioja nepaprastais nuotykiiais, didvyriškais poelgiais, įdomia technika. Tačiau vien to neužtenka. Reikia dar mylėti ir užjausti žmones, mokėti aukotis.

Rekomendacijos pedagogams ir tėvams dėl saugios vaikų elgsenos gaisro metu

Pedagogai ir tėvai turi pratinti vaikus, kaip elgtis atsitikus nelaimei – kilus gaisrui, užsidegus drabužiams ir kita. Reikia skiepyti ne vien tik pagarbą ugniai, bet ir šiek tiek baimės, nes matydamas, kad ugnis padeda dirbti įvairius darbus, vaikas nesuvoja jos pavojingumo.

Čia pateikiame konkrečius patarimus, kurie gali būti ir kaip pokalbių temos, taip pat jie tinka dailės darbelių užduotims (pavyzdžiui, piešti plakatus, vėliau organizuoti jų parodas, aptarimus ir kita).

Jei užsidegė rūbai

Pagrindinė taisyklė „STOK, GULK IR VOLIOKIS“. Kad ir ką darytumei, sustok, greitai atsigulk ant žemės ir voliokis. Veidą nuo liepsnos užsidenk rankomis, jei yra, įsivyniok į kilimą, apsisiausk šlapią drabužį, pledą ar apsipilk vandeniu. Taip gesink ir kito žmogaus drabužius.

Jei kambaryje daug dūmų

Jei kambarys pilnas dūmų, jį palikti reikia ropojant keliais ir šaukiant, kad dega. Dūmai yra nuodingi, jais galima apsinuodyti ar užtrokšti. Ropoti reikia todėl, kad nuodingi dūmai pirmiausia kyla į viršų, o tik po to nusėda ant grindų.

Nudegimai

Kai nusidegini, skauda. Kai kurie vaikai jau yra patyrę nudegimo skausmą. Papasakokite vieni kitiems, kaip tai atsitiko. Nudegimams apibūdinti yra terminai: lengvas odos nudegimas, vidutinis odos nudegimas, sunkus odos nudegimas. Lengvo odos nudegimo požymiai: oda parausta ir ją peršti, skauda. Vidutinio odos nudegimo požymiai: paraudusi oda ir vandeningos pūslės. Sunkaus odos nudegimo požymiai: oda yra rudos ar baltos spalvos, kieta ir nejautri. Nudegus negalima dėti jokio tvarsčio, raiščio, tepalų, nes užkrėsime žaizdas ir dirginsime odą, dar labiau skaudės. Negalima nuplėšti drabužių, nes su jais galime nuimti ir sužalotą odą. Kol atvyks gydytojas, galima ant nudegusių vietų užpilti šalto švaraus vandens. Tai sumažins skausmą.

Priešgaisrinė signalizacija

Ugnis yra begarsė gaisro pradžioje ir būtent tuo metu pradeda susidaryti nuodingi dūmai. Todėl kiekvienuose namuose, viešose vietose, kur būna daug žmonių, yra įvesta priešgaisrinė signalizacija. Ji sureaguoja į dūmus ir praneša apie artėjančią nelaimę, suteikia galimybę laiku užgesinti gaisrą ir evakuotis iš patalpų. Jei išgirdai signalizacijos signalą, nedelsk, šauk „gaisras“ ir bėk iš namo (patalpos); tavo šauksmas perspės ir kitus žmones, kaimynus; ugniagesius kviesk iš kaimynų.

Evakuacija

Žmonių gelbėjimas, gabenimas iš gaisro vietos vadinamas evakuacija. Žmonės evakuojami pro laisvus išėjimus, kuriuose nėra dūmų. Evakuojantis reikia laikytis drausmės, nepanikuoti, nes gali įvykti ir kitos nelaimės (galima susižeisti ar sužeisti kitus, trukdoma dirbti ugniagesiams).

Ar žinai, ką daryti kilus gaisrui?

- pirmiausia pasilenk kiek įmanoma labiau prie žemės ir išėik iš kambario ar buto;
- iš kaimynų paskambink telefonu 02 arba 112;
- niekada nebandyk pats užgesinti gaisro, nors jis ir mažytis;
- bėk ir gelbėkis, neimk jokių daiktų;
- niekada negrįžk į degantį pastatą.

Vaikams siūloma sukurti savų saugaus elgesio su ugnimi taisyklių pagal pateiktus pavyzdžius:

- niekada nežaisk su degtukais ir žiebtuvėliais;
- būk atsargus prie laužo, šildytuvo ar viryklės;
- jeigu užsidegė drabužiai – sustok, krisk ant žemės ir voliokis;
- jeigu tavo draugo drabužiai užsidegė – neleisk jam bėgti, bet parversk ant žemės ir šauk: „stok, krisk ir voliokis“;
- prašyk suaugusiųjų pagalbos arba skambink 02 arba 112.

Ką daryti, jeigu tavo namai dega?

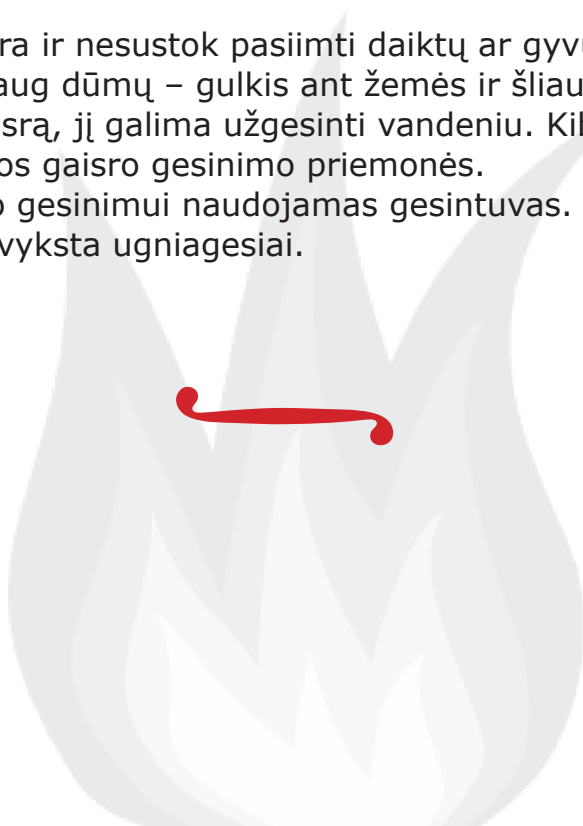
Pasitreniruokite. Suvaidinkite gaisrą, kad žinotum, kaip elgtis:

- susidarykite planą, jame pažymėkite, kas kam padeda išeiti ir kur visi susitinkate lauke;
- kartu su tėveliais pasinaudokite atsarginiu išėjimu;
- jeigu namuose yra žmonių su negalia, žinok, jiems reikės specialios pagalbos gelbėjantis;
- jeigu kilo gaisras, įspėk kitus. Šauk „gaisras“ ir daužyk į duris;
- žinok du išėjimo iš kiekvieno kambario būdus; vienas jų gali būti langas, jeigu pajėgsi jį atidaryti;
- atsimink, kad elektra gaisro metu gali dingti, todėl išmok išeiti iš kambario be šviesos;
- palik viską kaip yra ir nesustok pasiimti daiktų ar gyvūnų;
- jeigu patalpoje daug dūmų – gulkis ant žemės ir šliaužk link išėjimo.

Laiku pastebėjus gaisrą, jį galima užgesinti vandeniu. Kibiras vandens ar paprasta vandens žarna yra geros gaisro gesinimo priemonės.

Kitais atvejais gaisro gesinimui naudojamas gesintuvas.

Gesinama tol, kol atvyksta ugniagesiai.

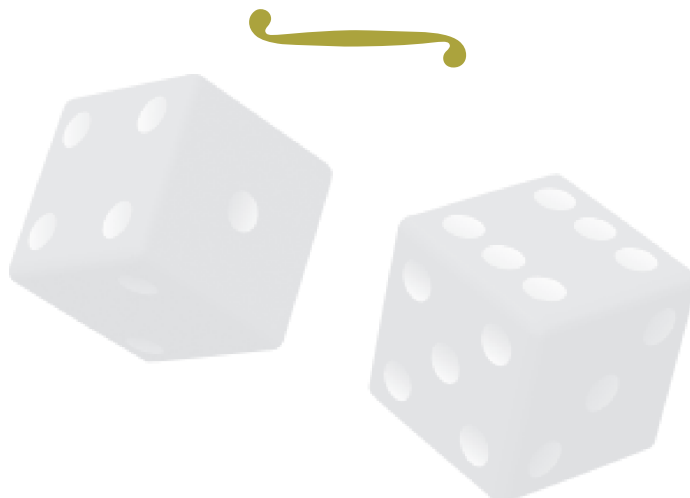
BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Pateikėme vaikų saugaus elgesio kelyje, buityje ir gaisro metu rekomendacijas: nusakėme esminius didaktinius principus, tinkamiausius metodus, pasiūlėme metodinę medžiagą konkreitiems vaikų saugios gyvensenos įgūdžių formavimo uždaviniams spręsti. Vis dėlto manome, kad ir suaugusiųjų veiksmai nelaimės akivaizdoje ar siekiant užkirsti jai kelią yra svarbūs.

Nelaimės paprastai įvyksta staiga, be perspėjimo. Jos gali priversti skubiai išvykti iš darželio ar namų į saugią vietą arba atvirkščiai – įkalinti darželyje ar namuose. Ar Jūsų kolektyvas ar šeima yra pasirengusi tokiems išbandymams? Įsivaizduokite, kad neveikia telefonas, nėra vandens, elektros... Ar kiekvienas pedagogas ar Jūsų šeimos narys žino, ką tokioje situacijoje turi daryti, kad padėtų ne tik kitiems, bet ir sau? Jeigu ne, laikas apie tai susimąstyti ir pradėti planuoti veiksmus, kurių imtumėtės nelaimės atveju.

Pirmiausia išsiaiškinkite, kas Jūsų gyvenamojoje teritorijoje gali nutikti, kokie pavojai gresia. Žinodami, kokios nelaimės gali įvykti, sukurkite savo darželio ar šeimos veiksmų planą nelaimės atvejui. Planas padės sumažinti baimę ir paniką – neatskiriamus nelaimių palydovus. Pedagogų susirinkime ar šeimoje pasikalbėkite apie tai, kas gali atsitikti, kokios būtų nelaimės pasekmės ir ką konkrečiai reikėtų daryti, jeigu, pavyzdžiui, kiltų gaisras, stipri audra ar potvynis. Planuokite veikti kaip komanda, bet atminkite, kad kiekvienas komandos narys turi žinoti savo funkcijas ir ką privalo daryti tuomet, jeigu kai kurių darbuotojų ar šeimos narių įvykus nelaimei nebus namuose.

Visos trys šiose rekomendacijose analizuotos saugios gyvensenos sritys realybėje nėra izoliuotos – pavyzdžiui, žemės drebėjimai, apie kuriuos vaikai išgirsta, domėdamiesi saugumu buityje (antra rekomendacijų dalis), dažnai būna gaisrų priežastimi (trečia rekomendacijų dalis). Patartina sieti visų vaiko saugumo sričių – kelyje, buityje ir gaisro akivaizdoje – žinias bei ugdyti integralius vaikų įgūdžius bei nuostatas. Siekiant kompleksiško, prisimintinos ir *Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos įgyvendinimo rekomendacijos*.

ŠALTINIAI

Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos įgyvendinimo rekomendacijos. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. (parengė: dr. Ona Monkevičienė, Danutė Jakučionienė, Gražina Šeibokienė). Vilnius, 2006.

Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda, 2000.

Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius, 2002.

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. Vilnius, 2004.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa. Vilnius, 1997.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. Vilnius, 2003.

Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos projektas. Vilnius, 2004.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52-1752).

Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin., 2000, Nr. 92-2883; 2007, Nr. 128-5213).

Kelių eismo taisyklės (Žin., 2003, Nr. 7-263; 2008, Nr. 88-3530).

Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.

Metodinėse rekomendacijose „Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas“. 2004.

Priešmokyklinio ugdymo standartas, 2003.

Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“. Vilnius, 1993.

Barto A. Žiemos gėlės. Vilnius, 1974.

Bakūnaitė J. Auginu gyvybės medį. Vilnius, 1998.

Books P. Klausimai ir atsakymai. Transportas. Vilnius, 2002.

Čereška A. Saugaus eismo ABC. Vilnius, 1997.

Darafejienė-Šetikienė A. (sudarytoja). Tarakonų ūsai („Žalia dainelė“). Vilnius, 2002.

Fuchs B. Pradinukų kelių eismo mokykla. Vilnius, 2006.

Gaižauskaitė Z. Bebriukų pirkelė. Kaunas, 2000.

Gaižauskaitė Z. *Kur vaikus zuikienė slepia*. Kaunas, 2004.

Gaižauskaitė Z. *Šviesoforas*. Kaunas, 2002.

Glebuviene V., Matutis A. (sud.) *Mažųjų skaitiniai*. Kaunas, 1986.

Glebuviene V., Matutis A. (sud.) *Jums mažieji*. Kaunas, 1985.

Gražienė V. (sud.) *Tautosakos ir grožinės literatūros kūriniai ikimokyklinio amžiaus vaikams*. Vilnius, 1989.

Gražienė V. (sud.) *Saulės kelias*. Kaunas, 1994.

Gražienė V., Jonynienė V. *Kviečiame pažaišti. 4 dalys* (Vanduo, Oras, Žemė, Ugnis) Kaunas, 2006-2007.

Ivaškienė Z., Židonienė R. *Miške*. Vilnius, 2006.

Ivaškienė Z., Židonienė R. *Ūkyje*. Vilnius, 2006.

Ivaškienė Z., Židonienė R. *Garažas*. Vilnius, 2006.

Jasnauskienė I., Morkūnienė O. *Ir kelyje būk saugus*. Vilnius, 2005.

Kasparavičius J. *Toj pirkelėj seneliukas*. Vilnius, 1989

Kavaliauskaitė N. *Mašinėlė raudona*. Šiauliai, 2001.

Kavaliauskaitė N. *Debesies lašų melodijos*. Šiaurės Lietuva, 2002.

Kauno visuomenės sveikatos centras. Visuomenės sveikatos programų ir analizės skyrius. *Aukime saugūs*. Kaunas, 2001.

Lekan E. *Mažojo pėsčiojo kelių eismo taisyklės*. Vilnius, 2005.

Laucius J. *Vieną kartą kelyje*. Vilnius, 2004.

Laucius J. *Vaikšto gatvėmis tamsa*. Vilnius, 2003.

Lenkytė B. *Padaužiukai*. Kaunas, 2007.

Mainelienė A., Briskmanienė J. *Esu sveikas ir stiprus*. Kaunas, Šviesa, 2008.

Miruškina I., Dubova A. *Kaip būti saugiam*. Pratybų sąsiuvinis pradinukams – Vilnius, 2006.

Paškevičiūtė A., Monkeliūnienė J. ir kt. *Civilinė sauga mažiems ir dideliems*.

Petrauskienė A., Zaborskis A. *Aukime sveiki*. Kaunas, 2000.

Pipirienė J. *Metų laikai*. Monikos mokyklėlė. Panevėžys, 1999.

Rimkus V. *Apie gaisrus ir gelbėtojus*. Kaunas, 1998.

Stiefenhofer M., Guethoff A. *Didžioji ikimokyklinuko knyga*. Vilnius, 2000.

Stragis I. Lakštingala. *Dainos vaikams*. Šiauliai, 1999.

Siurbis J., Sadauskaitė Z. *Suskambėjo visos natos. Dainelės vaikams*. („Kas tą laiką sugalvojo“). Kaunas, 2002.

Utz A., Martin J. *Įdomieji bandymai*. Vilnius, 1999.

Varlis K., Mails L. *Geografijos enciklopedija vaikams*. Vilnius, 1997.

Zaborskis A., Petrauskienė A. Valiukevičienė S. *Pažinkime saulutę*. Kaunas, 2005.

Zaborskis A., Starkuvienė S. *Išvenkime pavojų*. Kaunas, 2005.

Idėjų pokalbiams ir kitokiai veiklai (projektams, viktorinoms, akcijoms) galima rasti internetiniuose puslapiuose:

www.saugus-vaikas.lt

www.civilinesauga.lt

www.eismoklase.lt

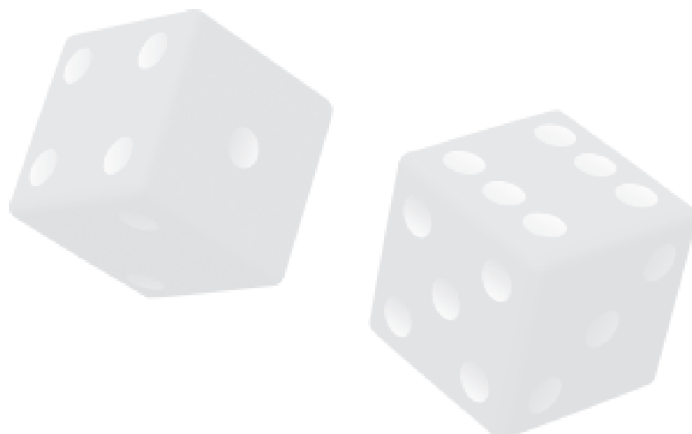
www.vpgt.lt

www.draugiskasinternetas.lt

www.msp.gouv.gc.ca

www.icdo.org

<http://day.lt/zaidimai/liaudies>

PRIEDAI

ŽODYNĖLIS

Kelių eismo sąvokos.

Automobilis – bet kokia motorinė transporto priemonė, skirta važiuoti keliu, vežti krovinius ir (ar) keleivius arba vilkti kitas transporto priemones. Prie automobilių taip pat priskiriami troleibusai, nebėginės elektrinės transporto priemonės, kurioms energija tiekama elektros laidais. Prie automobilių nepriskiriami motociklai, lengvieji keturračiai motociklai, keturračiai motociklai, mopedai, traktoriai ir savaeigės mašinos.

Dviračių takas – dviračių eismui skirtas kelias arba kelio dalis, pažymėti kelio ženklų „Dviračių takas“, kuriuose motorinių transporto priemonių eismas draudžiamas. Dviračių takas privalo būti atskirtas nuo kelio ar jo dalių kelio ženklais arba kelio inžinerinėmis priemonėmis.

Dviratis – ne mažiau kaip du ratus turinti transporto priemonė, varoma tik ja važiuojančio asmens raumenų jėga, naudojant pedalus ar rankenas. Neįgaliųjų vežimėliai prie dviračių nepriskiriami.

Eismo juosta – kelių horizontaliojo ženklinimo linijomis (toliau – ženklinimo linijos) ir (arba) kelio ženklais pažymėta arba nepažymėta išilginė važiuojamosios kelio dalies juosta, kurios pločio pakanka automobiliams važiuoti viena eile.

Kelio ženklas – Kelių eismo taisyklėse nurodytas ženklas, kuriuo nustatoma eismo tvarka, įspėjami eismo dalyviai arba jiems suteikiama informacija.

Kelių eismo reguliuotojas (toliau – reguliuotojas) – asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka įgaliotas reguliuoti eismą, dėvintis uniformą ir turintis skiriamąjį ženklą (raištį ant rankovės, reguliuotojo lazdelę, skritulį su raudonu atšvaitu).

Maršrutinė transporto priemonė – viešojo transporto priemonės (autobusai, troleibusai, maršrutiniai taksi), kuriomis reguliariai vežami keleiviai nustatytu maršrutu su nurodytomis sustojimo vietomis, taip pat mokykliniai autobusai.

60 Mokyklinis autobusas – geltonas skiriamaisiais ženklais paženklintas autobusas, kuriuo vežami vaikai (švietimo įstaigų mokiniai) specialiu maršrutu.

Pėsčiasis – asmuo, esantis kelyje ne transporto priemonėje, taip pat važiuojantis neįgaliųjų vežimėliu, riedučiais, riedlente, paspirtuku, vedantis dviratį, mopedą, motociklą, traukiantis (stumiantis) rogutes, vaikišką ar kitokį vežimėlį. Pėsčiuoju nelaikomas kelyje dirbantis asmuo.

Pėsčiųjų perėja – važiuojamojoje dalyje esanti pėsčiųjų perėjimo per kelią vieta, pažymėta kelio ženklų „Pėsčiųjų perėja“ ir ženklinimo linijomis arba tik kelio ženklų „Pėsčiųjų perėja“. Pėsčiųjų perėjos ribas žymi ženklinimo linijos, o jeigu jų nėra, – įsivaizduojamos tiesės, einančios nuo kelio ženklų statmenai per kelią.

Pėsčiųjų takas – pėstiesiems skirta kelio dalis arba takas, pažymėti atitinkamais kelio ženklais „Pėsčiųjų takas“ arba „Pėsčiųjų ir dviračių takas“.

Sankryža – kelių kirtimosi, jungimosi arba atsišakojimo viename lygyje vieta, įskaitant atvirus plotus, kuriuos sudaro minėti kelių susikirtimai, susijungimai arba atsišakojimai. Sankryžomis nelaikomos vietos, kur išvažiuojama iš kelio į esančias šalia jo teritorijas arba įvažiuojama į kelią iš esančių šalia jo teritorijų.

Skiriamoji kelio juosta (toliau – skiriamoji juosta) – konstrukcinis kelio elementas (apželdintas veja, želdiniais arba su kelio danga, kurioje įrengti apsauginiai aptvarai), skiriantis gretimas važiuojamąsias kelio dalis ir nenumatytas transporto priemonėms važiuoti arba sustoti (stovėti).

Specialiosios transporto priemonės – operatyvinių tarnybų ir kitos transporto priemonės su specialiaisiais šviesos ir garso signalais arba tik su specialiaisiais šviesos signalais.

Šaligatvis – pėstiesiems skirta kelio dalis, esanti prie važiuojamosios kelio dalies arba atskirta nuo jos.

Tamsusis paros metas – laiko tarpas nuo saulėlydžio iki saulėtekio.

Transporto priemonė – priemonė žmonėms ir (arba) kroviniams, taip pat ant jos sumontuotai stacionariai įrangai vežti. Ši sąvoka taip pat apima traktorius, savaeigės mašinas ir eismui ne keliais skirtas transporto priemones.

Transporto priemonės sustojimas (toliau – sustojimas) – iš anksto numatytas transporto priemonės sustabdymas ne ilgesniam laikui, negu reikia keleiviams laipinti arba transporto priemonei krauti.

Vairuotojas – asmuo, vairuojantis transporto priemonę. Vairuotojams gali būti prilyginami asmenys, dalyvaujantys eisme pagal Kelių eismo taisyklių apibrėžtus papildomus reikalavimus (vadeliotojai, raiteliai, asmenys, varantys keliu gyvulius ar paukščius), taip pat asmenys, kurie moko vairuoti.

Važiuojamoji kelio dalis – kelio dalis transporto priemonėms važiuoti.

Buitinės saugos ir priešgaisrinės saugos sąvokos.

Aliarmas – įspėjamasis signalas (veiksmas) žmonėms ar jų turtui apsaugoti.

Avarija – netikėtas įvykis, sukėlęs sprogimą, gaisrą, statinių visišką ar dalinį sugriovimą, technologinio proceso nuostolingą sutrikimą, sunkų grupinį nelaimingą atsitikimą, pavojingų medžiagų išsiveržimą į aplinką, kai padaroma žala žmonėms ar aplinkai įvykio vietoje ar už jo ribų.

Civilinė sauga – veiklą, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų, visų ūkio subjektų, visuomeninių organizacijų bei gyventojų pasirengimą ekstremaliai situacijai, veiksmus jai susidarius ir padarinių šalinimą, visų valstybės išteklių panaudojimą gyventojams išgyventi, šalies ūkio gyvybingumui palaikyti, turtui ir aplinkai nuo susidariusios ekstremalios situacijos poveikio apsaugoti, aktyviai šiuose procesuose dalyvaujant piliečiams.

Degimas – medžiagos (statybos produkto) egzoterminė reakcija su oksidantu, paprastai lydima liepsnos ir (arba) rusenimo ir (arba) dūmų išsiskyrimo.

Degus – galintis degti.

Evakuacija – tvarkingas žmonių judėjimas į saugią nuo kilusio gaisro ar kitokios grėsmės vietą.

Gaisras – degimo procesas, pasižymintis šilumos išskyrimu, lydimas dūmų ir (arba) liepsnos; laiko ir erdvės atžvilgiu nekontroliuojamas greitas degimas.

Gaisrinės saugos įranga – įranga, susijusi su priešgaisrinėmis gelbėjimo tarnybomis, gaisro aptikimo, aliarmo sistemomis, evakavimo priemonių įrengimu, gaisro slopinimo ir kita priešgaisrine įranga.

Gaisro aliarmas – gaisro pavojų skelbiantis signalas (įspėjimas), duodamas asmens arba automatinio įrenginio.

Gaisro pavojus – potenciali gyvybės netekimo (ar sužeidimo) ir (arba) turto sugadinimo (ar sunaikinimo) grėsmė gaisro metu.

Stiprus vėjas – kurio greitis viršija 28 m/s.

Smarkus lietus – kai iškrinta 50–80 mm lietaus per 12 valandų ir trumpesnį laiką.

Smarki audra viesulas, škvalas – kai vėjo greitis 28–32 m/s.

NATOS

DAINA APIE ŠVIESOFORĄ

Žodžiai J. Lapinskienės
Muzika J. Monstavičienės

The musical score is written in 2/4 time and consists of five staves. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with rests. The second staff includes a G chord above the second measure. The third staff includes G and C chords above the first and fifth measures. The fourth staff includes C and G chords above the first, second, and fourth measures. The fifth staff includes first and second endings, with C and G chords above the first and second measures of each ending. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

ŠVIESOFORO DAINELĖ

Žodžiai lopšelio-darželio „Žilvitis“ pedagogių
Muzika J. Siurbio

♩ = 140

The musical score is written in 4/4 time with a tempo of 140 beats per minute. It consists of six staves of music. The first five staves are in G minor (Am, Bb, C, Dm, Eb). The sixth staff begins with a G major chord (G) and ends with a repeat sign. The chords are: am, F, C, dm, am, F, E, am, F, C, dm, am, F, E, am, F, C, G, C, E.

DAINELĖ APIE AUTOMOBILIUKĄ

Žodžiai ir muzika N. Kavaliauskaitės

Musical score for "Dainelė apie automobiluką" by N. Kavaliauskaitė. The score is written in treble clef, G major (one sharp), and 4/4 time. It consists of 12 staves of music. The first staff begins with a 4/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Phrasing is indicated by slurs and breath marks. The piece concludes with a double bar line at the end of the twelfth staff.

NAKTIES DAINA

Žodžiai J. Degutytės
Muzika I. Stragio

Andante

The musical score is written in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The time signature is 4/4, with a 4/3 measure at the beginning of the first line. The score consists of six staves of music. The first staff begins with a 4/3 measure, followed by a 4/4 measure, and then continues with a melodic line. The second staff continues the melody with eighth and quarter notes. The third staff features a sharp sign (F#) above the first measure. The fourth staff continues the melodic line. The fifth staff continues the melody. The sixth staff concludes the piece with a double bar line.

KIŠKIŲ LETKIS

Žodžiai ir muzika N. Kavaliauskaitės

A musical score for the piece 'KIŠKIŲ LETKIS' by N. Kavaliauskaitė. The score is written in treble clef, 4/4 time, and B-flat major. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat major), and a 4/4 time signature. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, Bb4, and C5. The second staff continues the melody with quarter notes D5, E5, F5, and G5. The third staff features a repeat sign and continues the melody with quarter notes A5, Bb5, C6, and D6. The fourth staff concludes the piece with a final cadence, including a repeat sign and a double bar line.

EISMO ABĖCĖLĖS DAINELĖ

*Žodžiai J. Laucias
Muzika R. Mockaus*

KELIO ŽENKLAI

ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI

105. Vaikai

112. Šviesoforas

127. Pėsčiųjų
perėja

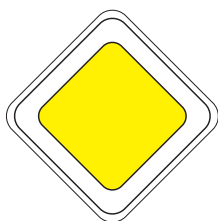

128. Pėstieji

136. Daug
eismo įvykių

PIRMUMO ŽENKLAI

201. Pagrindinis kelias

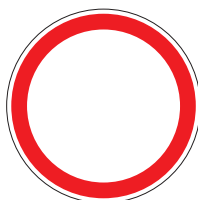

204. Stop

DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI

301. Įvažiuoti draudžiama

302. Eismas draudžiamas

309. Dviračių eismas
draudžiamas

310. Pėsčiųjų eismas
draudžiamas

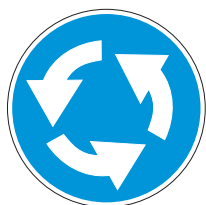

325. Lenkti draudžiama

331. Naudoti garso signalą
draudžiama

NUKREIPIAMIEJI ŽENKLAI

410. Eismas
ratu

411. Dviračių
takas

412. Pėsčiųjų
takas

413. Pėsčiųjų ir dviračių takas

NURODOMIEJI ŽENKLAI

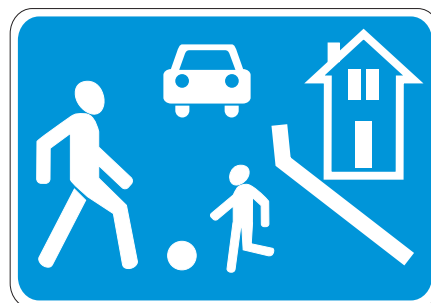
533. Pėsčiųjų
perėja

534. Pėsčiųjų
perėja

548. Stotelė

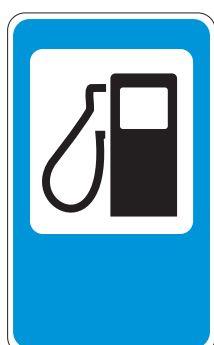

552. Gyvenamoji zona

PASLAUGŲ ŽENKLAI

701. Medicinos
pagalba

703. Degalinė

713. Poilsio vieta

714. Policija

SAUGOS ŽENKLAI

DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI

Pėstiesiems eiti draudžiama

Pašaliniams įeiti draudžiama

Rūkyti draudžiama

Draudžiama naudoti ugnį,
atvirą šviesos šaltinį

Šis ženklas draudžia įeiti ten, kur pavojinga gyvybei ir sveikatai. Paaškindime vaikui, kad tose vietose nesaugu ir negalima ten žaisti (pavyzdžiui, statybos aikštelėse, apgriautuose rūsiuose ir kt.)

Šis ženklas draudžia artintis prie objektų, daiktų, nesaugių vietų, nes gali įvykti nelaimingas atsitikimas (pavyzdžiui, gali įkristi į neuždengtą kanalizacijos šulinį ir kt.).

Draudžiama rūkyti tose vietose, kur yra tas ženklas.

Šis ženklas draudžia žaisti su degtukais, žiebtuvėliais, tai yra kurti ugnį, laužą, deginti popierių, žolę ir kt.).

Ikimokyklinukas nenaudos atviros ugnies, nerūkys, tačiau žinodamas ženklų reikšmes gebės įspėti kitus (tėvus, vyresnius brolius ar seseris) taip nedaryti.

ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI

Atsargiai, gresiantys pavojai

Šis ženklas įspėja, kad žmogų gali ištikti įvairūs, nenumatyti pavojai, nelaimės, jei jis nesilaikys saugos taisyklių, bus neatsargus, neapdairiai elgsis. Paklauskite vaiko, apie kokius pavojus, nelaimingus atsitikimus jis yra girdėjęs.

Atsargiai,
elektros smūgio pavojai

Šis ženklas įspėja, kad toje vietoje yra elektros laidai, kuriais teka labai stipri elektros srovė. Čia negalima žaisti, nes gali įvykti nelaimė. Paklauskime vaiko, kokia nelaimė gali įvykti.

Atsargiai,
toksiškos medžiagos

Šis ženklas įspėja, kad tam tikroje pakuotėje (dėžutėje, maišelyje, konteineryje ir kt.) yra nuodingos medžiagos: dažai, lakas, acetonas, vaistai, nuodai ir kiti chemikalai, su kuriais negalima žaisti, uostyti, ragauti, valgyti, nes galima apsinuodyti. Jei tas medžiagas būtina naudoti, tai reikia vadovautis pateikta instrukcija.

Įspėjimas apie gaisro pavojų

Šis ženklas įspėja, kad toje vietoje gali kilti gaisras ir prie tos vietos negalima artintis ar būti šalia.

GAISRINĖS ŽENKLAS

Ugnies gesintuvas

Šis ženklas nurodo, kad kilus gaisrui ar panašiam pavojui netoliese yra gesintuvas.

ISBN 978-9955-562-62-7

9 789955 562627